

EESTI PÄEVA- LEHT

ESTNISK DAGBLADET

Kolmapäeval, 18. oktoobril 1972

Nr. 80 (3768)

14. aastakäik

Prantsuse ajakiri: Baltikum kahekordses VANGISTUSES

Prantsuse suurekauline kuukiri "Le Spectacle du Monde" — Maailma Näitemäng — on oma juulinumbris avaldanud pikema artikli pealkirjaga "Vene imperialism Balti maades". Artikli autoriks on Pierre Dolabella, andmete kogujaks aga CE "GES Eperon, kes ankeedi korras on juba pannud probleemi põhjaliku uurimise. Sissejuhatusena ülevaatele tuletatakse esile noore Prantsuse Roman Talenta märtrisurma enesepõletamise teel 14. mail 1972 Kaunase avalikus pargis ja millega käis kaasas rahva meelevaldsus. Leedu vabaduse taastamiseks. Kaks päeva kestnud rahtused suruti vägivaldelt maha. Baltlased vaigistati, kuid jäid alistamata. Venelane on neile ikka olnud võõras ja isegi vaenlane, olgu ta tsaristlik või kommunistlik. Balti maad on kahekordselt vangistatud, sest nad on üheaegselt orjastatud Nõukogude riigi ja vene rahvustuse poolt.

Ometi on korn balti maad sattunud kõige rohkem unustatuks hulka sest saadik kui "raudeesirde" neid muust maailmast eraldas. Peatükimeasta-dest rahvustest iseseisvusest ei pih- sanud õige koha kindlustamiseks. Leedu, Läti ja Eesti ajalool, Prant- suse kuukirja artiklis antakse edasi ülevaade kolme balti maa ajalooli- sest minevikust, kus nende territoo- rium oli pidevalt "manöövriväljak" võraste sissetunginud võimude va- hel.

Venestamise käik sai alguse Peeter Suure ajal, pärast Rootsi ku- uinga Karl XII vägede lüüasaamist Põitava lahingus.

Usk, kell, rass, kõik eraldab balt- last venelastest. Siiski läks vaja 1917 tohtuid vapustusi enne, kui need rahvad pääsesid neile pealesurutud ahalast. Nagu Soomel, nõnda tuli ka Balti riikidel läbi teha kaks sõda korraga: rahvuslik sõda venelaste vastu ning ka kodusõda punaste ja

valgete vahel. Meenutamist leiab ka saksa kindrali von der Goltzi katse Baltikumi anastamiseks. Pärast või- dukaid vabadussõda said kolm balti riiki täisõiguslikud kohad täiesti uues Rahvasteliidus. Nad ei teadnud aga, et see ei kesta kaua. 1939 oktoob- ris pani N. Liit end maksma Eestis ja Lätis, vastavalt Saksa-N. Liidu pakile. Järgnevalt läks samasugusel viisil Nõukogude ülemvõimu alla ka Leedu. Stalin pani jalga Peeter Suu- re saapad, Hitler lohtus ennast Me- nelli "anschlussiga".

Otskohe algas kolmes balti riigis venestamine, mis ristiti ümber sov- jettseerimiseks. Elanikkondadele olid poliitilised komisarid tuntud juba eelmisest vabadussõjast ning nad

Järg. lhk. 2.

Pensionäride kümme aastat

Ühingu juhatuse liikmeid 10-a. juubeli tähistamisel. Vasakult Kristian Meikup, Alice Taimre, Emilie Lindkvist, Luise Laks, Hilda Jõesaar, Vidrik Troon, esimees Aino Käper, Olga Nyman, Ellen Roosme ja Rudolf Kuutma. Juhatuse kuuluvad veel Salme Lambot, Ann Reikter, Erna Neimpere, Magda Malm ja Juulie Onno. (EPL-foto LEPPER)

Üks alati "täismajaga" töötav eesti seltskondlik organisatsioon — Stockholmis Eesti Pensionäride Ühing — saab kümne aastaseks. Tähtpäeva märgiti koosviibimise- ga 9. oktoobril Eesti Majas, kuhu ko-

gunes 80 pensionäri. Kümne aastat tegevusaastal võib konstateerida, et huvi ühingu tegevuse ja kokkutuleku vastu on pidevalt kasvanud. Ühingu asutamisel ja palju aastaid hiljem suurt aktiivsust näidanud

esinaine Rosalie Hiilelo suri käeso- leva aasta märtsis ning tema ase- mele valiti naistegelane Aino Käs- per. Tegevus jätkub endise hooga ja uusi liikmeid tuleb juurde. Pi- dulikul juubeli tähistamisel esi-

sid alt Koidu Ventser, pianist Hil- ma Nerep-Mossin ja näitlejatar Marie Kalbek. Vanta kirjeldest tä- nases lehes Kristjan Meikopi su- lest.

TUND Am. Hääle saadet

Amerika Hääle eestikeelsed saated muutuvad arvates 5. no- vembrist tunni pikkusteks, kus- juures edasi antakse ainult üks saade rootsi aja järele kell 16—17, Eesti aja järele kell 18—19.

Pikema saade peaks võimaldama rohkema informatsiooni andmist Eestisse niihästi ülemaailmsete sündmuste kui ka väliseestlaste kohta. Seni on "Ameerika Hääl" andnud algusega samal kellajal pool tundi eestikeelset saadet, mida ülekandajamaad Euroopas kordasid poolteist tundi heiljem. Ainult erakordse sündmuse pu- hul võimaldati kordussaade ase- mel anda teist uut pooltunnilist saadet, rakendades selleks uuesti üle ookeani ulatava kuuldavusega saatetajama. Eestikeelse saate muutmise tunniajaseks, jät- takse kordussaade ära.

Ka sakslased tahavad pääseda N. Venemaalt Apell UNO sekretärile

Senini on kõne all olnud peamiselt juutide väljapääsu probleem N. Liidu rahvastevanglast. Ja kui kõneldakse "pearahast", mida väljapääsu probleem N. Liidu rahvastevanglast. Ja kui kõneldakse "pearahast", mida väljapääsejailt nõutakse, siis on üldine arvamine, et see puututab vaid juute ja israelli väljarändajaid. Fakt on aga see, et "pearaha" võetakse kõigilt, kus väljarännu-loa saavad ja omavad kõrgemat haridust. Nüüd on saksa päritoluga N. Liidu elanikud omakorda palunud UNO abi emigreerumiseks Lääne-Saksamaale. Vastav palve esitati hiljuti peasekretär Kurt Waldheimile, kui ta viibis Moskvas.

Asi "lekis välja" hiljem New Yorgis UNO saksa delegatsiooni kaudu. UNO ametlikul poolel keelduti küsimusele, kas selline palve on esitatud üldse vastamast: ei antud kindlust ega ka dementit.

UNO esindaja meenutas pease- kretäri sõnu Moskvast tagasipöörd- umisel: "Nõukogude kodanike eraviisiliste palvete arutusele võt- misest ei ole mingit kasu". Tegeli- kult oli see Waldheimi kommentaar toonastele teatele, et teda oli Moskvast palunud juutide poolt olla neile abiks väljarändamislubade saamisel.

Lääne-Saksa allika 1 UNO juures puudutas saksa rahvuse palve ümberarguselt 40.000 saksa päritolu- ga elanikult Eestis, Lätis ja Lee- dus. Ometi ei ole väljarän- nate

olevat nad aastast aastasse nõuko- gude võimudele "mõtetuid vastusi" saanud, nagu teates üteldakse.

Saksa ametlike andmete järgi on 1957. aastast saadik umbes 24.000 saksa päritoluga inimest N. Liidust lahkunud, üldse saksa ja isra- el, et Bonn pole õnnestunud jõuda Moskvaga kokkuleppele väl- jarännupoliitika liberaliseerimiseks saksa vähemusrakva suhtes, mida loodeti Bonn-Moskva lepingust.

Lääne-Saksa Punase Risti pease- kretäri asetäitja Kurt Wagneri andmeil on N. Liidus praegu 1.800.000 saksa päritoluga elanikku ja arv 40.000, millest eelpool juttu, hõlmab kõiki, kes ametlikult on väljarännuluba taotlenud.

Seega mitte üksnes elunevaid Bal- tikumel, kus saksa päritoluga ini-

meste arv kahanes miinimumini sõjaelse lahkumise ja sõjajärgse põgenemise, ent see võib mõne- võrra jälle tõusnud olla nende vä- heste Volga-sakslaste arvel, kes sundasustamiselt vabanedes on teadaolevalt Eestisse ja ka Lätisse tulnud. Oma kunagistesse kodudes- se neid pole tagasi lubatud.

Külastage
EESTI MAJA
WALLING 34-I

Kirikumehed otsisid töde okup. Eestist

— Soovime paremat informatsiooni läti kirikuelust. Tahame läti kaaskristlastele jutustada teiste n. aade kirikuelust ja viia silt kassa täieks vastavast informatsiooni, ütles uus luterliku maailmaliidu soom- laaste president prof. Mikko Juva, kui teda Riia raadios intervjueris endigse N. Liidu Stockholmis-saatkonna astashe Emeljanov, kes aga hin- na eest püüdis intervjueritavat juhtida pagulaslääti kiriku halvustami- sele. Luterliku maailmaliidu presidnt külastas oma reisil ka okup. Eesti luteri kirikut.

Emeljanov nimelt tuletas meelde, et oma midagi ühist kirikuga praeguses Lätis, mis olevat see "õige kirik". Juva vastas, et tema arvates õige ev. luteri kirik lätlastele asub ikka Lätis, kuid lisas, et tema arvates ei ole see sugugi ebakohane, kui leidub ka väljaspool kirik, kes tee- nib väljaspool Lätti elavaid lätlasi.

Polegi on see kirik algusest peale kuulnud maailmaliitu (okup. Läti kirik pääses sinna hiljem). President rõhutas, et see on ajaloo- line fakt ja välismaailmas asuv kirik on täiesti iseseisev ning peab tema arvates jätkama oma krist- like tegevusi.

Riia raadio esindaja kõneles nüüd oma asjas: pagulaslikirik toetab "pa-

rempoolseid äärmuslasi", kes tõtta- vad vastu "rahvaste rahulikule koo- selule". Maailmaliidu president juht- tis tähelepanu, et maailmaliit esi- dab mitmete erinevate süsteemidega maade kirikuid. Kuid muudigi ei ole kirikute maailmaliit üksiköine rahu, soitsiaalse õiguse ning rahvas- te kooselu probleemides. Kirikute maailmaliidu täiskogu on otsusta- nud toetada neid põhimõtteid.

Millist informatsiooni okup. Bal- tikumi kirikeelust maailmaliidu president sai. (Teda saatis sekre- tär Paul Hansen, kes on okup. Baltikumi külastanud varem kol- mel korral). see selgus tema in-

Järg. lhk. 7.

Exp 205

EPL

18. oktoobril 1972

MAJANDUSPILT

Statistika Keskbüroo andmetel on sisserännunnaa Rootsi kiiresti muutumas väljarännunnaaks. Kui nettoisseränd alles aastal 1969 oli 44.000 inimest, siis käesoleval aastal on väljaränd ületanud sisserännu 10.000 võrra. Olukord, mis loomulikult valgustab Rootsi majanduselu viimaseaja arengut ümmiku poole, mis on kaasa toonud paigallammumise koos ettevõtete pankrotti minemistega, mis majandusraskustega, mis loovad tööpuudust.

Need, kes headel aastatel Rootsi ruitasid, eriti naabermaadest, on taas koju tagasi minemas, kuna näit. Norras ja Soomes majanduslik areng on olnud soodsam. "Ja siis torkab silma, et ka rootslaste endi väljarännuhuvi on kasvanud olukorras, kus sülstimine muutub palgas üha raskemaks ja tunda annab isikliku standardi halvenemine. Ajakirjandus on raporteerinud näit. suurt huvi Austraalia vastu.

Muidugi on tegemist olnud kriisihetega, mis osalt on põhjustatud väljaspoolt. Majandusminister ennustas kiiret konjunktuuri paranemist ja kui selleks esimesed märgid ilmnesid, pandi pidurid peale, et majandusdiseit ei tekiks n.n. "ülekuumenemist", mis kiirendab inflatsiooni.

Valitsus julgus isegi kahekordistada ettevõtjatele töötajate palkadeid võetava maksuprotsendi, kui käibemaksu kõrgendamise pörkus luiga kompakteste vastuseisule. Kuid konjunktuuri paranemine ei ole läinud loodetud rada ja nüüd on seda tähelepanuvääratav vormis kinnitanud ka ametühingute majanduskesperdid, kes mõeldud nädalal esitasid oma pooleaasta-rajaplaani riigi majanduslikest väljajaadetest.

Tähelepanuvääratav vormis sellepärast, et rapordi sisu ilmselt kujuneb kriitikaiks valitsuse majanduspoliitika vastu, kuigi LO teatavasti seisab ise otseselt valitsuse taga.

Ekspertid konstateerivad, et toiduainete hinnad tõusid 1971 juunist 1972 juunini tervelt 10 protsenti, käesoleva aasta toiduhindade tõus ulatub vähemalt 6 protsendini, mis on rohkem kui rahaminister ennustas (Sträng pidas loomulikuks 4,5 protsendilist tõusu).

See aga tähendab omakorda, et palkade tõstmine kollektiivlepingute korras ei tähenda töövõtja isiklikus standardis paranemist — kui näit. palk tõuseb 9 protsenti, siis jääb palgalisole võibolla vaid 1 protsent üle ja seda osa, mida hinnatõusud ei rõõvi, võtab ära rahaminister ise maksudega.

LO majandusmehed juhibvad tähelepanu ka sellele, et üheks põhjuseks tarbimise tagasimekul on asjaolu, et riik on allikmaksu tabelite liigsele ülespoole juusteerimisega sisse kassereinud palgaliselt 1,5 miljardit krooni rohkem kui vaja.

Konstateeritakse veel, et tööstusinvesteeringite osas on edasiminek olnud välgagi nõrk — ainult 4 protsenti Strängi poolt arvestatud 6 rprotsendi asemel. Ekspertid ennustavad, et investeeringid ei parane ka tuleval aastal. Omavalitsused on valitsusele antud lubadusega mitte tõsta omavalitsusmaksu, saattunud pidevasse rahapuudusse ja selles olukorras ei ole ette näha ka kommunaalseid investeeringuid.

Tööstuses on aga paigallammumise tonaalne, kuigi Euroopas mitmetel aladel on märgata konjunktuuri paranemist, mispärast rõhutatakse, et see stagnatsioon on

"koodektuud", s.o. rootsi sisemise poliitika tingitud, mis m.h. teadlikult on püüdnud tagasi suruda sisemaa tarbimisvõutumi. Valuutaräserv on küll suurenenud, kuid investeeringid ja maksebalanss on nõrgenenud.

Ametühingute kriitika valitsusele — millega TV päevakajaks üldiselt liitus ka LO teine esimees Gunnar Nilsson — tähendab nüuet, et valitsus oma majanduspoliitikat muudaks konsumendisõbralikumaks ja ilmselt ka ettevõttesõbralikumaks, et saada üle tööpuudusest ja stagnatsioonist. Ring on sellega täis, sest sama on nõudnud juba ammuigi ka opositsioonierakonnad.

Peaminister Olof Palme poolt sotsiaaldemokraatide kongressi lõpus avaldatud koostööpakkumine riigi üldistes huvides, saab ametühingute raportidga sootuks ühe siisu. Valitsusel on nüüd vaja majandusallat koostööd, et raskustest jagu saada. Asja teeb keeruliseks vaid valimisaja lähenedmine.

KLS

McGOVERN

USA demokraatide presidendikandidaat George McGovern esitas väljale oma presidendiprogrammi, mille olulisemaks osaks oli lubadus likvideerida 90 päeva jooksul Vietnami sõda, millega tema eelkäijad Kennedy ja Johnson kuidagi hakkama ei saanud, kuigi ka nemad olid samast erakonnast. Sellepärast, et nad arvatasid tõsiselt nii ühendriikide kui ka muu vaba maailma huvidega, mis ei luba maailma suurima demokraatia kapitulatsioonil totalitaarse agressiooni ees.

Mc Govern loodab aga just ühepoolse kapitulatsiooniga asja lahendada ja mitte ainult Vietnami, vaid ka kogu Indo-Hiinas. Ta deklareeris et USA liitlased selles püüknmas tulevad viivitamatult maha jätta. Muidugi võib küsida, kas Mc Govern võimule tulles ei kavatse maha jätta kõiki USA liitlaste nii Aasias kui ka Euroopas. Väljajaade paneb värisema.

USA ja tema jõud on nimelt ainus faktor, mis on takistanud idariikide oma agressiooni lõpupele viimast Euroopas. Agressiooni, millele liitlased avas Mc Governi parteikaaslane Roosevelt.

LÄHEMALE?

Läänesaksa valimisühitustöös ütleavad praegused valitsuserakonnad, et Brandt tuleb tagasi valida kansleriks, et ta oma "rahutöö" saaks lõpetada ja lähendada kaoks Saksamaad.

Lähendamistöö, millega senini on Saksamaa, kes Hitleri valitsuse ajal jagas Euroopat Venemaa, järjekordselt kaasteerinud Kremli valitust (aktsa arvatud oma maa teine pool), on Brandtile toonud rahuaühinna ja äratanud suurt tähelepanu lääne demokraatiates naiivses maailmas. Ida-Saksamaa, kellele lähenetakse, on märksa reaalsem.

Telegrammid jutustavad, et kõige lähenedmine varjus on seal ühes elatunud automaatne hoiatussüsteem, n.n. surmavägi, mis otse hermeetiliselt eemaldab Ida-Saksamaa naabrist Lääne-Saksamaast. Põgenik, kes võrku satub, põrkub traattõkke automaatgranatide plahvatustele, mis ta hävitavad, kuigi tal on õnnestunud üle pääseda maamiinide. Brandt ajal on Lääne-Saksamaa seegi vaid rohkem surutud selle õhtliku plahvatava raudeesriide vastu.

Prantsuse ajakiri vene imperialismismist Baltikumis

Algus lk. 1

teadsid et võitlus käib elu või surma pärast. Kui need kolm maad 1940 augustis muudeti lihtsateks "Nõukogude sotsialistlikeks vabariikideks", algas ka vastupanu organiseerimine. Sellest kõnelev verine ajalugu on unustuse hõlma jäänud. Maailm jälgis, kui Hitler küis La Hayes, Brüsselis ja Pariisis, mitte aga seda, mida Stalin tegi Tallinnas, Riias ja

Pariisis, mitte aga seda, mida Stalin tegi Tallinnas, Riias ja Kaunases. Venestamine tähendas teistimõtlejate likvideerimist. Mahalaskmised ja deporteerimised. GPU tegutses: sada viiskümmend tuhat baltlast küüditati koonduslaagritesse Siberis. Rööbiti sellega aga elavnes ka vastupanuliikumine kolmes balti riigis, kandes Eestis metsavenduse nimetust.

1941 juunis puhkenud sõda idas võeti algul vastu vabanemise koidu-

na. Aga kolme balti riigi iseseisvuse restaureerimise asemel käitusid saksa võimud uute okupantidena, natsistlik režiim astus sovjetiseerimise asemele. Baltlased, kes olid ennast sageli vabanastud nõukogude okupatsioonist juba enne saksa vägede saabumist, olid pettunud. Ürgviha venelaste vastu aitas aga kaasa, et baltlased kõigest hoolimata moodustasid mitmesuguseid väeosi ja üksusi võitluseks sakslaste kõrval. Venelased pole tänaseni unustanud, et baltlased teostasid üldmobiilsatsooni eesmärgiga katsuda tõrjuda vene ofensiivi 1944. Kuigi see ebaõnnestus, kestis sissisõda balti riikides hulka aastaid. Üksne sLeedus on selle aja kestel langenud 50 000 nõukogudevastast võitlejat.

Kuigi relvad on vahepeal vaikunud, kestab passivne vastupanu kolmes balti riigis edasi. Nõukogude võimukandjate seletuste kohaselt on rahvusliku vastupanu õhutajaks peamiselt pagulased, kes üle veerand sajandi tagasi valisid vabaduse lään- nisse. See kehtib üldiselt kõigi kolme rahva "emigrantide" kohta, kellelele listatakse juurde ka "välimajasi luureteenistusi". Ühiseks nimetajaks nelled on "nõukogudevastane propagand", mille vastu Kremli võimurid ja nende asessallitsjad balti maades nõuavad "rohkem operatiivset, kaval- kindamist ja ratsionaalsemat võit- lust". Teiste sõnadega, kurikuulus KGB peab võtma veegli efektiivse- mad abinõusid teistimõtlejate vastu.

Prantsuse kuukiri lõpetab oma ülevalate arvamisega, et propaganda üksinda ei saa midagi muuta geo- graafias. Balti maade suured linnad on ühtlasi sadamad, Välimajased lae- vameeskonnad, kes üha arvurika- malt saabuvad penesse sadamatesse, saavad paratamatult ka kontakti kohaliku elanikkonnaga. Mis puutub nõukogude kaubalaevastikku, siis on tema meeskondades hulgaliselt jka baltlasi. Kõlastades välissa- damad näevad nad omakorda, et sealne maailm ei vasta sugugi selle- le, nagu partiteilegased on neile kir- jeldanud. Oma loomu ja asendi pool- test on Leedu, Läti ja Eesti N.Liidu "palkoniks". Need kolm maad on pa- ratamatult kutsutud mängima täht- sat osa läbikäimisel ülejäänud maail- maga. Hoolimata koloniseerimisest, mis teatud määral sarnaneb rahvus- mõrvaga, on balti maad suutnud oluliselt jääda truaks enese omapä- rale. Need kuus miljonit inimest balti rannikuli, väga tihti unustatud, saavad võibolla mängima pearolli N. Liidu evolutsioonis. Eestlased, lätla- sed ja leedulased illustreerivad mit- te ainult oma päritolu voooris. Nad kriipsutavad alla seda tähtsust, mida rannarahvad võivad omada ka ühel "kinnisel mere", ühes Euroo- pas, kus Baltit ei saa unustada.

A.K.

EESTI PÄEVALEHT

Eestniska Dagbladet
Pestoimetaja Juhani Kokia
Vastutav väljaandja
(ansv. utg.)
Arvi Moor

Toimetaja ka talitus:
EESTI MAJAS Stockholmis:
Wallington 32, 1 tr.
Postiadress: Box 667
101 29 Stockholm 1
Telefon 21 84 46

Toimetaja Eestluses Jüri Aus
Aadr. Eesti Päevaleht, Box 120,
331 02 Eestluse, tel. 016/14 77 72
Tellimispostigiro nr. 15 67 70-0
Kuulutusarvete postigiro 60 59 00-0,
Eesti Päevaleht Forlags AB,
Stockholm

Tellimishinnad:
Aasta kr. 147-
Termin (4 kuud) kr. 63-
Kuu kr. 15-
Väljaandja EESTI PÄEVALEHT
FORLAGS AB
Trükkija: Eestluse-Kurirene
Tryckeri AB Eestluse 1972

Ukrainas tulemas lavastusprotsessid

München — ukraina vastupanu liikumise keskused teatatakse, et Ukrainas on ettevalmistamises jär- gus suured lavastusprotsessid Uka- raina rahvuslaste vastu, ulatusli- kumad, kui oma-agesd "Tshehho- lovakkia samalandsed sündmused". Suured puhastused Ukrainas alga- sid pärast seda kui Ukraina kom- partei peasekretär ja poliitbüroo liige Peter Shelest mõeldud ke- vadel vangistati.

Tool ajal arvati, et Shelest vang- istati sellepärast, et ta oli liiga kõvakäeline kommunist ja oli vas- tu Nixon'i vastuvõtule Kremis ja lepingute sõlmimisele. Nüüd sel- gub, et ta tagandati hoopis sellep- ärast, et ei suutnud likvideerida va- stupanuliikumist Ukrainas.

Venemaa rohkem, kui 100 rahvus-liku grupi ja 15 N. Liidu n. rah- vusliku osariigi keskel on rahvuslus Ukrainas kõige enam pead tõstmas. Ukrainlast on ligemalt 45 miljonit, neil on tugev koloonia vabas maail- mas ja selle tõttu on vastupanu ve- nastamisele väga tugev. KGB peab jahi eriti põrandaalusele ajakirjale "Ukraina Viskykule". Jahi selle ajakirja toimetajate ja levitajate al- gas KGB üleilulise salajase eeskir- jaga mõeldud detsembris. Sellest aast alates on vangistatud vähemalt 200 isikut, kuid ajakiri ilmub edasi ja selle vämmes välismaale jõudnud numbris on toodud ära vangistatud

isikute nimed. Vangistamised on toimunud peamiselt Kilevis, Lvovis ja Krakovis. Vangistatute hulgas on tuntud prominentsed avaliku elu tegelased. Kõige tuntum on 34. aas- tane V. Chornovil TV ajakirjanik. Ta oli kohtuall juba 1960 aastal. Ta koostas päevikuid ja kirju, kus kir- jeldati N. Liidu survet Ukrainas ja saatis neid vabasse maailma, ku s need publitseeriti. Ta keldus kohtus tunnistamast ja välja andmast oma kaastööli ja mõisteti selle eest 18 kuuks vangi. Teiste vangistatute hulgas on tuntum 42. aastane kriitik ja tõlkija Svitlychny. Ta protestee- ris korduvalt venestamise ja Ukraina kultuuri vägistamise vastu. Vangista- tute hulgas on ka tema õde Nadesha- da, kes ka ootab kohtus. Juba ja- nuari kuul KGB aretserid 32 a. krii- tikule Yevgeny Sverstyki, keda süü- distatakse juba 1960 aastast alates sidemetes olejaks põrandaaluse lii- kumisega.

Mõni kuu tagasi vangistati ka tun- tud Ukraina revolutsioonilise kirja- ni Ivan Franco vanemaa, kes nüüd vabastati. Praegu ei ole veel ägada, kui suuri lavastusi Moskva sel puhul teeb. Kuid vangistatute hulgas on rohkemid komnoori ja kompartei liikmeid, kes peavad ennast kom- munistideks ja ei ole kommunistliku korra vastu, vaid võitlevad selle korra teostajate, KGB, kohtu ja igasuguste tseensorite vastu, kes riku- vad põhisendust ja seadusi.

Ukraina rahvuslane sai viisteist aastat

Hästi informeeritud ringkonnad Moskvas teatavad, et Ukrainas loomus kohtuprotsess 58-aastase ukrainlased Danilo Sjumuk vastu. Teda mõisteti viieks aastaks van- glaste, viieks aastaks ühelaagrisse, ja peale selle veel viieks aastaks asumisele, kuna ta süüdistuse ko- haselt oli "laimanud Sovjeti-riiki ning levitanud nõukogudevastast propagandat".

Sjumuk aretreetiit jaanuaris, mil KGB teostas suurema aktsiooni na- tionalistide ja opositsionäride vastu Ukrainas. Kokku aretreetiit 19 isi- kut. Sjumuki kodust leiti labiotsime- rist avaldamata lüürjanduslike töid, millesid kohus tembeidas riigi- vastasteks ja Sovjeti-riiki.

KGB süüdistas Sjumuki ja muu- seas ka kõiki teisi valitatuid uk- rainlast koostööd Bandera-grupiga. Tegemist on ukraina rahvuslastega, kes peamiselt tegutsesvad Lääne-Sak- samaal. Juhiko oli omal ajal Stepan Bandera, kes 1954 mõisteti surma- ti, tõenäoliselt mürgipõstloga, mis sisaldas tsüankaaliumi.

Kui sakslased Teise maailmasõja ajal okupeerisid Ukrainat, prokla- meeris Bandera-grupp iseseisva Uka- raina riigi, mille eest Bandera natsi- stide poolt vangistati ning saadeti KZ-laagrisse.

Enne sõda, kui praeguse Ukraina läänepoolsed osad kuulusid Poolale, istus Sjumuks kuus aastat ühes Poo- la vanglas.

Pärast sõda ja aastapikkust saksa

KZ-laagris viibimist leidsid Sovjeti- võimud, et Sjumuk on "riigireetur": ja ta mõisteti kümneks aastaks vangi. Kui see aeg oli tal välja teenitud, avastasid venelased, et ka- nstus "vist ikka oli liiga pehme", mispärast ta sai veel kümne aastat lisakaristust. Kokku on Sjumuk vii- binud mitmesuguses vanglates ja laagrites 27 aastat.

Alates 1967 on ta aga olnud vaba. Kui Sjumuk elaks veel viieteist aastat, on ta uuest karistusest va- banedes 73 aastane ja on seega vii- binud vanglates tervelt 42 aastat oma eluajast. (EPL/JA)

Vene katsed multiraketiga

N. Liit on väljastanud hoiatuse, tehes teatavaks, et Valikes ookea- nis lõunapool Aleuudi saarestikku sooritatakse katsetusi roboideid kandvate raketitega. Püirkond on hädaohiilik alates 13. oktoobrist kuni 30. oktoobrini.

N. Liit on viimase ajal katsetanud mitmesuguseid robootikandjate tüüpi- dega, ja nende toimet on pärast ekspereimendiperioodi kirjeldanud ameerikalased. USA väidab, et tege- mist on raketitega, mis kannevad mitut lõhkekehha, kusjuures igakü- neist on suunatud ühe teatud märgi vastu. (EPL/JA).

E. Arstide Selts 60-a.

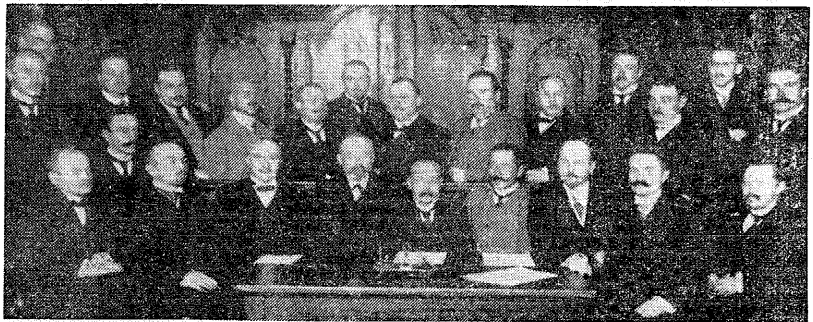
Käesoleval sügisel möödub 60 aastat eesime eesti rahvusest arstide ühingu loomisest. Asutatu koondis kandis nimetus Põhja-Balti Arstide Selts ja see astus tegevust Tallinnas 29. sept. 1912. Eestis Vabariigi loomisest arenesid nimetatud seltsist lokaalorganisatsioonid mitmetes linnades ja maakondades, moodustades omavahelise tsentraalkoondise nimega Eesti Arstide Seltside Liit. Viimane korraldas iga-aastaseid arstidepäevi ja aegajalt kongresse, milledest viisid osa ka minotiteeravustesse kuuluvad Eesti arstid ning välismaised kolleegid. Ühenduses Eesti okupeerimisega N.-Liidu poolt 1940 toimus Eesti Arstide Seltsi Liidu paratamatult likvideerumine.

1944 õnnestus Eestist Rootsi saabunud ametilendadel endist liitu muudetud kujul uuesti ellu kutsuda. See Eesti Arstide Selts Rootsis on näidanud eriti viimastel aastatel oma te-

gevuses märgatavat aktiivsust, mis on avaldunud esijoones arvukate kokkutulekute korraldamises.

Püüdes arendada edasi Põhja-Balti Arstide Seltsist pärinevat kontinuiteeti eestlasest arstide organisatsioonina lähtub Eesti Arstide Selts Rootsis oma algorganisatsiooni loomise aastapäeva laupäeval 21. okt. 1972 kl. 17.30 piduliku aktusega, mis toimub Svenska Läkersällskapeti ruumides, Klara Östra Kyrkog. 10, Stockholm.

Peale seltsi esimehe dr. J. Noveki avasõna esitab dr. I. Käbin ülevaate Eesti arstide organisatsioonide ajaloost, millele järgneb prof. W. Koerni ettekanne "Diagnostika abi- noudid enne ja nüüd". Peale vahetusega tuleb lavale Arvo Mägi "Tohtrite speks". Järgnevat õhtu- söögist osavõttu palutakse nii arste kui nende külalisi registreerida aadressil: Tandlärare dr. Maie Martinsson, AT-läsvägen 53, 131 00 Nacka, hiljemalt 17.10.1972.

Põhja-Balti Arstideseltsi asutamisel Tallinna raekojas a. 1912.

Informeeritud saated Münchenist valusaimad Nõukogude valitsejaile

HELSINGI (EPL) — Tampere's il oma kaastöölise Per Sjögreni aru muv Aamulehti avaldas 4. oktoobrikl "Lääne raadiosaated "mürgius- sid" nõukogude-clus". Artikkel algab sõnadega: "Saadete-segajad nu- risevad ja surisevad, kui avan raadio Moskvas. Aga sellest hoolimata peetakse välismaadelt tulevate uudistesaadete kuulamist teatud piirini normaalseks. Seda ei tarvitse varjata. On aga siiski tark saateid mitte lülitada võtta või mõnel muul viisil lepitada."

Edasi on nimetatud artiklis üteli- du:

— BBC-1 on eriti hea maine N. Liidu kuulajate hulgas. Ameerika Hääli (Voice of America) ja Lääne- Saksa Deutsche Welle ei oma sama kuulsust. Kõik kolm on Moskvas selgesti kuulavad. Rootsi Raadio välismaa-kavade kuuldavus on nõr- gem. Nii vene kui muudes keeles saadetavad kavad lähevad siiski kor- da ja neid ka kuulatakse. Kirjanik Aleksander Soltsheinitson on üks neid, kes tavatseb kuulata Rootsi venekeelseid saateid.

— Ühel hommikul, ütles Per Sjögren, mõllesin etnada hea uu- dise luttavale Moskvas, kuid ta vaatas minu peale pisut pilkavalt ja lausus siis: "Kuulsin seda juba isegi BBC-si".

N. Liidu ametlikul pool ei tehta sellest suurt numbrit, et välisaadete kuulamisega osutatakse vastuolu ko- dumalele uudistemonopolile. Arva- takse, et välismaised kavad avarda- vad teadmisi. Mainitud kolm saate- jaama on riiklikud asutused ja need tegutsevad valitsuste kontrolli all — ehkki Inglismaa on ses suhtes olnud viimasel ajal erandiks. Aga paari muud saadet tembeldatakse N. Liidu ametlikul pool "etri-mürgiusi- deks". Need on Vaba Euroopa Raadio ja Liberty Münchenis. Mõlemad saated on Ameerika omad, kuid ei kuulu siiski ametlikult riigile.

Moskva oli rahuldatud, kui paljas- tati, et saated toimuvad CIA raha- dega, ja kord näis juba, nagu ole- neks N. Liidu osavõtt Müncheni- olümpiaadist nende saadete sulgemis- test. Moskva osutas sulgemisele suu- resti oma soosingut. Kongress Wash- ingtonis kahtles otsustamlikku, kas an- da või mitte majanduslikku abi nen- dele saadete ja, nagu teada, ütles senator William Fulbright, et nende saadete pealk peaks olema "Kõrma sõja kalmistul".

N. Liidu tv-s iseloomustati k.a. ke- vadeid Liberty't kui natside sõjari- marie, kurjategijate ja kargurite kohutuspäika. Hiljuti avaldati ka brošüür, mis sisaldas paari viima- se aasta jooksul nõukogude lehtedes ilmunud müradaid artikleid mõlema raadiosaate kohta. Uueks maitsipa- lak on poola spioonide lugu.

Ta sai a. 1965 ülesande poeuda Vaba Euroopa Raadio teenistusse. Mees "hüppas ära" Inglismaale siil. Ei mõeldudki palju aega, kui Vaba Euroopa Raadio vär- has ta oma toimetuse koosseisu. Brošüüri järgi said ta oma üles- ande-andjatele raportite saatejaama tegevusest.

Kui USA kongress lõpuks siiski kiitis heaks toetuse Münchenisaade- tele, algatas N. Liit segamist ja kani- paaniti nende vastu.

— Ka hiinlased saavad N. Liitu oma kava vene ja muudes keeles. Raadio ja tv-d juhtiv riiklik komi- tee teostas nende mõju kohta uurim- ise. Selgus, et küsimus ei olnud sugugi sama tõsine kui Münchenis- saadete poolt tekitatav segadus.

— N. Liidu vaatevinklist on olu- kord eriti tõsine seetõttu, et mõle- ma Müncheni saatejaama teenistu- ses on palgalised kaastöölised vas- tavalt maadelt, kes koguvad ja mugandavad saadeteks kõik kätte- saadavad andmed. Teadlik lugeja märkab, et N. Liidus on pidevalt käigus poliitika — kõnedes ja kir- jutistes — qmis on suunatud Münchenist saadetavate teadete vastu. Sageli osutatakse asjaolude- le, milledest üldisus on juba tead- lik. Raadiosaadete mesilaspistid kiipitavad ilmest.

— Ma ei ole neid saateid seevõrd täpselt jälginud, ütles Per Sjögren lõpuks, et võiksin nende kvalitatiiv- set taset kritiseerida. Aga põhiliselt ei talita nood kaks saatjat sugugi imelikumalt kui venelased ise: N. Liit saadab oma kava välismaadele 78 keeles, kokku 322 tundi nädalas. Selle kohta ei lööda mingit lämi- kella.

Mr.

Võtsid osa Lidingö-jooksust

Lidingö 30 km pikkune ja üsna mägine pikamaajooks, n.a. Lidingö- joppet omab jooksjatele ja kon- disiooniproovijatele umbes sama tähtsust kui Vasaloppet suusata- jalle. Tänavu oli jooksmas 2500, kel- ledest finiši jõudis 1532. Neude hulgas oli ka eestlasi.

Edukeim oli Hans Horn (Edsbyn) 1:45-ndal kohal ajaga 2:03.29. Järgne- sid: 341 Paul Kanarvik (Fredrikshof, 2:13.16), 433 Valter Kuusk (Ymer, 2:17.43), 660 Harri Valdmaa (Spar- vägen, 2:27.00), 658 Mikael Tarandi (Lidingö), 2:27.17), 715 Toomas Maad- re (Hammarén, 2:29.00), 837 Enn Rae- la (Gävle, 2:32.50), 850 Kristian Ran- nala (Krokodilerna, 2:33.20), 1114 Per Valdmaa (Sparvä, 2:42.15), 1156 Uno Thane (Ludvika, 2:43.28), 1214 Han- no Põldme (Länstidningen, 2:45.59), 1239 Laur Aule (2:47.02) ja Aarand Roos.

Junioride 16 km jooksus oli 49-as Toomas Niit Täbyst ajaga 1:01.32 ja veteranide 10 km jooksus 51 Endel Niit Täbyst ajaga 1:14.19.

Kaks venda ametireisidel

Mart Mägi (vasakul) ja tema vend Ruut Mägi abikaasaga Göteborg-Torslanda lennuväljal.

5. oktoobril lendasid Göteborgist ametireisidele vennad Mart ja Ruut Mägi, neist viimane koos abika- saga. Mardi lennusuund oli lään- de, Ruudul itta. Reisi kestvus neli nädalat.

Ruut Mägi, olles osanik Göteborgi suurimas revisjonibüroos, võib osa Melbourne's 8.-12. okt. toimuvast globaalse ulatusega reviderimise or- ganisatsiooni — Melntock Main Laf- rents International — konverentsist, kuhu Karlgrensi revisjonibüroo kuu- lub. Samuti võtab ta osa Sydneys 16.-20. okt. korraldatavast Tenth In- ternational Congress of Accountants kümnes rahvusvaheline revidentide kongress, kuhu oodatakse kuni 4000 osavõtjat. Tegasiõitu Australaat kasutab ta puhkusena, peatudes Fid- shi saartel, Tahitiil, Havail ja San Franciscos.

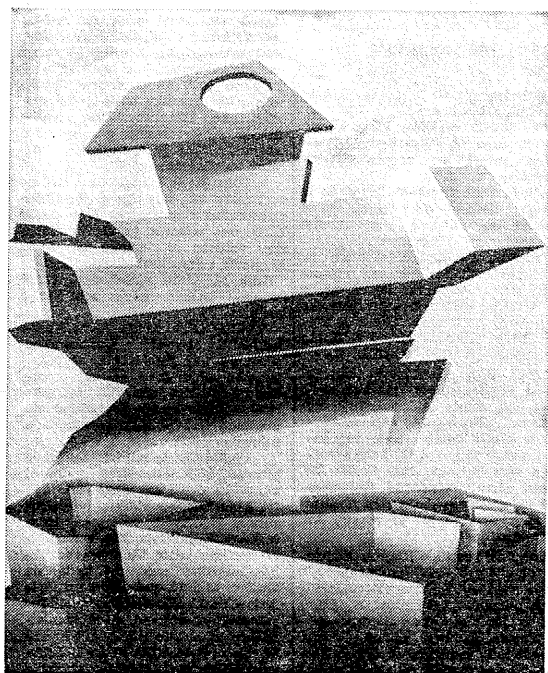
Ruut Mägi on sündinud Tallinnas 1937. Autoriseeritud revident Karl- grensi revisjoni büroo juures Göte- borgis.

Mart Mägi lennu peamiseks ees- märgiks on San Franciscos 9.-13.okt. peetab 12-th ASME Mechanisms Conference and the IFTOMM Inter- national Symposium on Gearing and Transmissions, s.t. konverents, mis käsitleb mehhanisme ja ham- masrattaid. Ta jälgib konverentsi osaliselt ka Volvo huvides, külastab ettevõtteid ja ülikoole Los Angeles, Seattle, Vancouveris, Chicagos, Torontos, Albanys ja New Yorgis, pidades külalisloenguid oma erialal.

Samaaegselt kavatses Mart Mägi suuremates keskustes võtta kontakte eestlastega. Olles Göteborgi Eesti Maja asjaajaja direktor on ta eriti huvitatud tutvumisest kohalike Eesti Majade tegevusega.

Tegasiõitu on sündinud Tallinnas 1936, tekn. iic. ja ülikooli lektor Chalmersi Tehnikaülikooli masina- ehituse teaduskonna juures ning kaasosanik SOLVO konsultibüroo.

Ville Tops Drakenis

Stockholmi vanalinna, Kõp- mangatan 22 asuvas kunstigaleriis "Draken" Avatakse laupäeval, 21. oktoobril eesti kunstniku Ville Top- si kunstinäitus.

Ville Tops on varem esinenud ühisanäitustel nii eesti kui rootsi poolal ja esines käesoleva aasta märtsis Stockholmis. Eesti Majas iseseisva näitusega. Seekordsel näi-

tusel "Galeri Drakenis" esitab Vil- le Tops ülimaale ja graafilisi lehti temale nii isikupärase stiilis. Pil- dil üks uuemaid Ville Topsi maale, mis on esitatud näitusel, mis on avatud 10. novembrini.

H. Rajamaa Kanadas

TORONTO (EPL) — Koolinõu- nik mag. phil Herman Rajamaa saabub Kanadasse, kus ta külastab läänearnnikul Vancouveri ja see- järele Sauli Ste. Marie eesti täi- enduskooli.

Mõlemil pool kohtab ta samaaeg- selte ka kohalike eestlastega, pidades ettekande ja näidates filme. Tõe- noliselt külastab ta ka Torontot ja USA-d.

H. Rajamaa külastas viimati 1970.a. aprillis USA ja Kanada eesti täi- enduskooli. Tagasi sõidab ta Rootsi 14. novembril.

Torontos sünd. 24. septembril Elise Lehtsalu, sünd. 23. novembril 1915 Viru-Roelas.

Torontos sünd. 1. oktoobril Valdis Kraulis, sünd. 19. mail 1908 Lätimaal. Ühendriikides sari 25. septembril Lydia Pint, sünd. 2. oktoobril 1900.

Eestlasi bridzhi finaalis

Stockholmi Blå Hallenis toimus DN ja Bridgeförbundeti tuhande- mehe-bridzhi valikvõistlus, kus mängiti 26 gruppis, igaks 18 paar- r. Kaks parimat paari igast gruppist pääsesid edasi finaali, mis toimus Sheraton-hotellis. Võistlejate hul- gas oli ka hulk eestlasi, kelledest järgmised pääsesid finaali:

Ludvig Tooms — O. Vainult (1 koht C-grupis), Jaan Soodla — Len- nart Henriksson (1 koht F-grupis), Hillar Tarning — Artur Tarning (teine koht K-grupis) ja Kristina Treufeldt — Hans Valerius (teine koht grupis Z).

Andres Küngi teos okupandi arvustuses Püüe näidata okupatsiooni iseseisvusest

A. Küngi raamat "Estland en studie i imperialism" (Stockholm 1971) on äräpahanud okup. Eesti Teaduste Akadeemia Majanduse Instituudi direktori A. Kõõrna. Kõõrna pahameele purskeid ja õpetusi võib lugeda ajalehe "Kodumaa" käesoleva aasta numbrist 19-24.

Nõukogude propagandistide ülesandeks on luua müüti nagu oleks okupeeritud Eesti ikkagi suverääne riik olgu ei kuulub N. Liidu koosseisu. Selle müüdi peamiseks ehitajateks on okupatsiooni ajaloolased, õigus- ja majandusteadlased.

A. Küng oma raamatust kirjutab, et NSV Liidu keskviim suhtub okupeeritud Eestis nagu kolooniasse ja see sundisid Kõõrnat kirjutama sõnarohket ning uduvast, püüdes tõestada, et okup. Eestis kasutatakse loodusvarasid ainult eesti rahva huvideks. Kõõrna algab põlevkiviga ja kirjutab:

"Eesti põlevkivi baasil on rajatud energo-keemiline kompleks, mille tulemusel vabariik on kindlustanud end täielikult elektrienergiaga." ("Kodumaa" nr. 19)

"Elektrienergia tarbimise eeliskava ühe elaniku kohta 1960-1970, võrreldes NSV Liidu keskmisega, oli 23 prots." ("Kod." nr. 20).

"... vabariik sai elektrijaamade ehitamiseks üliüldiselt eelarvest mitusada miljonit rubla ning nende kompensimine vastava toodanguga (elektrienergia) on ratsionaalse majandamise üks põhinõuetest, mida Lääne majandusmehed eriti hästi tunnevad." ("Kod." nr. 20)

"Eesti Tööstusprojekti" elektriosakonna juhataja P. Sallo kirjutab ajakirjas "Eesti Kommunist" nr. 9, 1969 järgmist:

"Eesti NSV tööstuses kasutati a. 1965 ühe töölise kohta 12470 kWh elektrienergia, NSV Liidu tööstuses tervikuna samal ajal aga 13750 kWh, s.o. 26 prots. võrra rohkem kui Eesti NSV-s. Viie aasta plaani kohaselt oli elektrivarustus aastaseks juurdekasvaks tööstuses planeeritud 8,5 prots., tegelikult aga 1966-1968 oli juurdekasv ainult 3,5 prots. aastast. Siit järeldub, et on liiga vähe ära tehtud töötõlgimuste, parandamiseks elektrienergia tarbimise suurendamise teel. Nii siis on elektrienergia rakendamine Eesti NSV tööstuses ühe töölise kohta kaugelt optimaalsest tasemest. Meil teeb suur osa töölisi ikkagi veel käsitööd... Viie aasta plaani kohaselt peaks Eesti NSV tööstuses elektrivarustus 1970 tõusma ühe töölise kohta 18700 kWh-ni. Võrdluseks olgu märgitud, et NSV Liidu keskmine elektrivarustus peab selleks ajaks jõudma 23000 kWh-ni.

Nagu mainitud, jäi elektrivarustuse kasvutempo meie vabariigis

1966-1968 maha töövõllakuse kasvutempo, viimase tööstmise ülesanne aga täideti. Töövõllakuse tööstmise alal äratatud on vabariigi töötajate suur saavutus".

Kõõrna ütleb, et elektrienergia tarbimise eeliskav Eestis ühe elaniku kohta 1960-1970, võrreldes NSV Liidu keskmisega oli 23 prots. Sellele vastab otse vastupidiselt L. Ingar "Eesti Kommunistis" nr. 4, 1967:

"Näiteks 1965 tarbiti Eesti NSV-s elaniku kohta 1583 kWh elektrienergia, NSV Liidu keskmiselt aga 1887 kWh".

Kõõrna kirjutab, et Eesti sai NSV Liidult mitusada miljonit rubla laenuks elektrijaamade ehitamiseks. See on muidugi ilus lugeda, et on olemas kakks iseseisvat riiki: N. Liit ja "ENSU" ja et Eesti laenas N. Liidult raha elektrijaamade ehitamiseks ning tasub oma võlga elektrienergiaga. Kahjuks on see aga ainult Kõõrna fantaasia. Balti Elektrijaama hakkas 1956 ehitama ENS Liidu Elektrijaamade Ehitamise ministeerium ning NSV Liidu Ülemnõukogu määras okup. Eesti 1956 riigieelarvesse 128.045.700 rubla ("Rahva Hääl" 29.12.55)

Alates 1962 kuuluvad Eestis asuvad elektrijaamad NSV Liidu Looduslikkonna energiasüsteemi ja see omakorda kuulub NSV Liidu Euroopa-osa ühtsesse energiasüsteemi. — "Seega on N. Eesti energiatööstus elektrisideme kaudu ühendatud kõiki Euroopa sotsialistlikke riike haarava energiasüsteemiga" Mirk. (R.H. 13.7.67)

Looduslikkonna elektrienergia ja teab selle piirkonna peadispetseri teenistus. Eesti osa on ca 1/5 — 1/4 tema pinnal toodetud elektrienergia hulgast ning tööstus tarbib sellest 70 prots. "Rahva Hääl" 21. dets. 1969 kirjutab:

"Palju energiat vajab tööstus. Ainuüksi Lõunastikuväetise tehas (Kohila-Järvel) nõuab praegu sama palju elektrienergia kui vabariigi kõigi linnaelanike korterid kokku".

"Sellepärast tuleb elektrienergia tarbimise täiendamist suurendamist Eestis vaadelda kogu süsteemi tootmise ja tarbimise bilansi seisukohast. Viimane on aga pingeline." ("Eesti Kommunist" nr. 6, 1969)

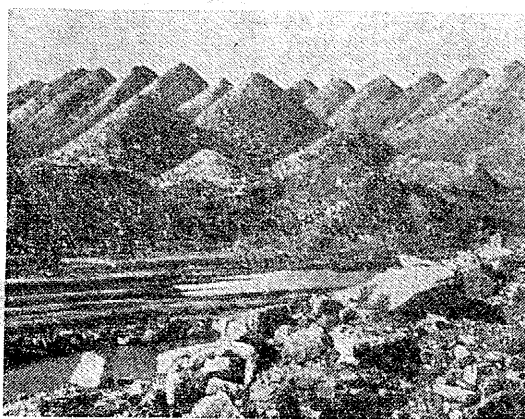
Niivõisi Eesti põlevkivi, mida aastast toodetakse ca 20 miljonit tonni ja kulutatakse elektrijaamade kütteks, ei too eesti rahvale mingit kasu.

Järgmine loodusvara mida okupandi Kõõrna kirjutab järgi kasutav "eesti rahva huvideks" on mets.

Kuni 1966 kirjutasid nõukogude propagandistid kui hästi nõukogude metsatööstus oskavad metsa maha rauidada ja kui viltsats tehti seda iseseisvas Eestis. Eesti Vabariigi metsatööstus oli tõrjastadeks ainult saag ja kirves. Nüüd nõukogude võim all rauidatakse metsa maha mootorsaadidega ja veetakse kokku traktoritega ning nõukogude metsatööstus teevõllakus ületab Norra ja Kanada metsatööstuse oma. Nõukogude ajaleht "Kodumaa kutse" (30.12.50) kirjutab:

"Laiksaare jaama taga tõuseb ühtne metsamassiiv, Pärnumaa põlismetsade süda... Tuules kohavad võimsad laanehiiglad. Siit, põlises puhihiglaste maailmas kuhu nüüd on tunginud nõukogude tehnika, saadetakse iga piev üle kogu meie kodumaa sadu tuhimeid metsamaterjali. Mikkil Uustalu üksi laetakse vahetus üle 200 puu. Hooldetakse elle eest, et elektrisag ei jääks minutiks seisma. Siin on terve võõrd puutuud metsamassiiv, mis ulatuvad kogus ja lõunas Liiti NSV piiridele..."

1956 olid need metsamassiivid maha võetud. Et Moskvas saadud plaane täita, alandati raiekiirsete metsade vanust 20 aasta võrra ning met-

"Kuumaastik" põlevkivirajoonis, üks röövmajanduse tulemusi Eesti maastikupildis.

sade laastamine võis edasi kesta. Sellega ühes hakkas nõukogude propaganda seletama, et puiduvähesus on tingitud sellest, et kodanlikus Eestis raiuti metsa üle juurdekasvu. Kõõrna kirjutab ("Kod." nr. 20), et kodanlikus Eestis raiuti ühe aasta üle juurdekasvu 900.000 kuni 7 miljonit tihumeetrit metsa. Eesti Vabariigis 1922-1931 raiuti riigimetsa ca 11 prots. üle juurdekasvu aga 1932-1939 raiuti samapalju juurdekasvust vähem. Kokkuvõttes iseseisvas Eestis metsade olukord mitte ei halvenenud, vaid kindlasti paranes, kuna metsa majandati metsatööstuse nõuete kohaselt.

Kõõrna kirjutab "Kodumaa" järgmist:

"Sõjajärgsetel aastatel on vabariigi metsade majandamise parandamiseks pööratud suurt tähelepanu".

Sellele Kõõrna kirjutisele võiks vastuseks tuua M. Marguse kirjutise "Eesti Kommunistis" nr. 10, 1958:

"Tugevat ülekasutust esines riigimetsades esimestel sõjajärgsetel aastatel... Ebanormaalne on aga see, et ülekasutus kestab veel käesoleval ajal ja on isegi ette projekteeritud järgnevatel aastatel. Selle üütu ületab 1945-1960 metsaraiefondi peakassuse osas 40 prots. võrra metsade juurdekasvu... Vabariigis on raiekiirsete metsi 15 prots. ja eelkõpsed metsi, mis tulevad raieumisele 10-120 aasta pärast ainult 11 prots. Nisugune eba-loomulik metsade vanuseline vahelõik näitab metsade ohjeldamatut raiet. Kahjulik on ka aastase kasutusnormi põhjendamata suurendamine lubatud raievanuse allavõtmise abil, millega kaotatakse osa juurdekasvust. Saadav peenemööduline metsamaterjal ei võimalda aga enam saada kõiki vajalikke sortimente".

Kuidas puidutööstus meid laastamist õhutab, sellest annab pildi O. Lugas "Sovetskaja Estonias" 11.11. 1968:

"Rahvamajanduses vajadus puidu järele iga aastaga kasvab, kuid sealjuures metsa intensiivse raieumise tagajärjel metsaga kaetud pind N. Liidu euroopaosas pidevalt väheneb. Metsa kasutamise praktiliselt ületab metsa juurdekasvu. Toodetud tselluloosist ja teletikutest veeetakse N. Eestist välja 70 prots., jõupähi kotte 97 prots., suuski üle 80 prots. jne... Praegu on N. Eesti metsamaa, mis on kaetud metsaga ja puidutagavara ühe elaniku kohta palju väiksem kui N. Liidus ühe inimese kohta".

O. Lugas kirjutise siht on, et puidutööstust tööstustest piirata, mis vähendaks metsade ebanormaalselt rai-

et. Kõõrna aga on otse vastupidiselt seisukohal, ta ütleb:

"Valdavalt veeetakse välja kõrge kvaliteediga lõpptoodangut. Nisugune suund on majanduslikult efektiivne".

Sellele Kõõrna näitab ka mida ta mõtleb ütelse all: "sõjajärgsetel aastatel on metsade majandamise pööratud suurt tähelepanu".

Ehitusmaterjalide kohta ütleb ta, et eksporteeritakse see osa ehitusmaterjalidest mida me ise ei suuda ära tarbida. Kõõrnale vastuseks võib tuua Eesti NSV Ministrite Nõukogu esimehe V. Klausoni sõnad N. Liidu Ülemnõukogus (R.H. 20.12.69).

"Meil jääb ettenähtud tempest maha kapitaalhitus, pidevalt annab end tunda ehitusmaterjalide väheus... Sovhooside ehitusmaterjalide limit katub nende vajadusest ainult 63 prots. Käesoleva aastaga võrreldes on 1970 limit 30 prots. võrra vähendatud. Kolhoosidel on alati olnud puudus ehitusmaterjalidest ja asi ei parane ka tuleval aastal".

Järgmine peatükk Kõõrna kirjutises on "Eesti NSV kaubavahetus". See termin on Kõõrna väljamõeldis, kuna nisugust väljendust N. Liidu rahvamajanduse õpperaamatutes pole olemas. Kõõrna püüab kõigest hingest luua müüti okupeeritud Eesti iseseisvusest. Ta isegi võrdleb okupeeritud Eesti sisse- ja väljavedu Eesti Vabariigi omaga. Eesti Vabariik oli iseseisvus riik ja tema majandus oli kohandatud iseseisva riigi nõuete kohaselt. See on sama kui oleks hakatud iseseisvas Eestis võrdlema Vabariigi ja Tartumaa sisse- ja väljavedu. Praegune okupeeritud Eesti on N. Liidu väike oblast ja N. Liidu majanduse "orgaaniline koostisosa".

Edasi räägib Kõõrna okup. Eesti sisekaubandusest N. Liidu piires, kus ei ole liiduvabariikide vahel "tollimüüre ega sissevõu limite" jne. Kõõrna tahab lugeda, et venna, et okup. Eesti ostab teistest liiduvabariikidest toorainet, valmistab sellest valmistooted ja müüb need jällegi teistele liiduvabariikidele. Näiteks, tuuakse, sisse metalle, valmistab sellest naftatöötlemise seadmeid, elektrivahetiteid, elektrimootoreid ja turustatakse neid ilma tollita teistele liiduvabariikidele. Ilmselt tahab Kõõrna mahasalata N. Liidu kõrgeima võimu, kelle plaani järgi tuuakse toorainet Eestisse ja valmistooted turustab N. Liidu Plaanikomitee. Kui Eestis loomakarjad liiguvad tapamajade poole või villajoorid elevaatorite juurde, on nad juba N. Liidu Plaanikomitee poolt turustatud ning okup. Eesti kaubandusministeeriumi ülesandeks on Eestile määratud osa jagada linnade ja rajoonide vahel.

Edasi arutab Kõõrna, et "mis võinuks juhtuda, kui Eesti väliskaubanduse struktuur oleks säilinud endisena ja Eesti pidanuks konkureerima tänapäeval kapitalistlikul maailmal turul oma või, sealhulgas ja muna-oleks. Kõõrnale võib vastata, et Eesti oleks konkureerinud samuti nagu seda teeb Taani, aga võib olla oleks eesti teadlased hakanud põlevkivist tootma hoopis uusi aineid, mis oleksid maailmaturul otsitavad kaubad.

Lõpuks käsitleb Kõõrna liiduvabariikide õigusi. See on Kõõrna kirjutises kõige pikem ja kõige udusum osa. Ta püüab tõestada, et liiduvabariigi territooriumil asuvate liiduliidustele ministeeriumidele alluvate tööstuste juhtimistest võtavad osa ka liiduvabariikide valitsused. Näiteks ta kirjutab ("Kod." nr. 22):

"N. Liidu ministeeriumide ja liiduvabariikide vahel kujunevad suhted, nagu teisedki maailmas sündivad nähtused, ei ole mõistetavad väljapoole aega ja ruumi, antud juhul väljapoole NSV Liidu kui sotsialistliku liitriigi ja tem a sotsiaal-majandusliku loomuse".

"Eesti NSV liitust vabatankult teiste üheõiguslike nõukogude sotsialistlike liiduvabariikide liitriigiks vastastikkuseks abistamiseks majanduslikul ja poliitilisel, samuti ka riigikaitse alal".

Nisuguseid tsitaate toob Kõõrna veel terve rea, mis aga ei tõesta liiduvabariigi rippumatust NSV Liidu kõrgeimast võimust ja et liiduvabariigi valitsus ei tegutsen N. Liidu kõrgeima võimu juhtnõuete järgi.

Kõik N. Liidu ajalehed 2. okt.65 annavad sellele küsimusele selge vastuse:

"NLKP (Nõukogude Liidu Kommunistlik Partei) Keskkomitee pleenum tuli järeldusele, et Nõukogude majanduse eduka arendamiseks huvides tuleb tööstuste juhtimine organiseerida tootmisarude põhimõtetel... Selleks moodustada ministeeriumid..."

Üliüldiselt ministeeriumidele alluvad kõik ettevõtted vahetult või tootmisarude kaudis kaudis.

Liidulis-vabariiklikud ministeeriumid hakkavad vastavald tööstusharidust juhtima liiduvabariikide samanimeliste liidulis-vabariiklike ministeeriumide või valitsuste kaudu. Liidulis-vabariiklikud ministeeriumid või valitsused liiduvabariikides alluvad nii liiduvabariikide ministrite nõukogudele kui ka vastavale NSV Liidu liidulis-vabariiklikele ministeeriumidele ning lähtuvad oma tegevuses ettevõtte juhtimisel põhiliselt, mis töötatakse välja NSV Liidu liidulis-vabariiklike ministeeriumide poolt.

Vabariiklikud ministeeriumid või valitsused juhivad ettevõtteid mis töötavad kohaliku tooraine baasil ja mille toodangut tarbitakse peamiselt oma vabariigis.

Et A. Kõõrna oma artiklite seerias tööstuslõpulepanemata jätab ning oma fantaasiale vaba või annab ei pane imestama, kui selle isiku elulugu lähemalt vaadelda. Hoolumata oma kõlavast tiitlist pole Kõõrna muud kui ägar parteihüli-tõelaja.

Arno Arturi p. Kõõrna on sündinud 1926 Tartumaal. Sõjaajal, 1941 evakueerus ta N. Liidu tagalasse, kus töötas raudteel. 1944 mobiliseeriti ta punaväkke, 1946 astus parteisse. Pärast demobilisatsiooni töötas EKP (Eestimaa Kommunistlik Partei) Tartumaa komitees organiseerimise osakonna juhatajana. 1948 suunati ta õppima EKP Keskkomitee juures asuvasse Vabariigi Parteikooli. Kolhoosierimise ja klassivõitluses 1949 võitis ta aktiivselt osa. Parteikooli lõpetamise järele 1950 saadeti ta Tartu ülikooli parteibüroo sekretäriks. 1952-1953 oli ta EKP Tartu Linnakomitee sekretär. 1955 lõpetas ta Tartu ülikooli ajaloo-keeleteaduskonna ajaloo alal. Tema lõputööks oli "Tartu

Andres Küngi raamat on vabastatud okupatsiooni propagandistide.

Richard Koolmeister: Tallinna sadama patukustutus

Västeräsi toomkiriku edelapoolses välisnurgas on valgel kivihallil omapärane patukustuskirik. Aastast 1517. Selles teeb Jürgen Bunimakare lahkelt testavaks piiskoplikke pattude kustutusi igale heale inimesele, kes jumalakartlikult käib kalmistul, kolmelt piiskopilt 15 päeva patukustutust, kes sinna varem on maetud ja 40 päeva neile, kes hiljem sinna maetakse, 40 päeva iga sammu eest, kes jumalakartlikult käib kalmistul ning lõpuks ka kiriku poolt pattude kustutusi.

Kes see Jürgen Bunimakare oli, kas Västeräsi või Visby rikas koda- nikk, pole kindel. Samuti pole täiesti selge selle haldemisele annetaja mõte. Kuigi mitte kõik patukustuskirjad pole nii raskesti loetavad (valge kiri valgel kivihallil) ja veel raskemini tõlgendatav (massilise patukustutuse tundmatule) kui Västeräsi indulgentia, on üldine arusaamine sellest süsteemist väga puudulik.

Tingitud on see pärast-reformatsiooni- aegsest suhtumisest. Sellepärast on ka jäädud unustushõlma, et seda raha kasutati kirikute, kabelite, hospitalide, teede, sildade, sadamate jne. ehitamiseks. Oigu sellest siin nüüd pisut jutustatud.

Tartu piiskop Engelbert von Dolen (1323-1341) andis 3. augustil 1336 välja ladinakeelse pergamentkirja milles ta lubab kõigile neile, kes "õiges meeleuse" annavad Tallinna sadama ehitamiseks raha, 40 päeva patukustutust, muidugi siis, kui Tallinna piiskop seda heaks kiidab. Miks algatus tuli Tartust, kes seda nii täpselt teab. Kindel on, et Tartu oli hansalinn ning neil, koos oma piiskopiga, oli kaubalaad Tallinnas.

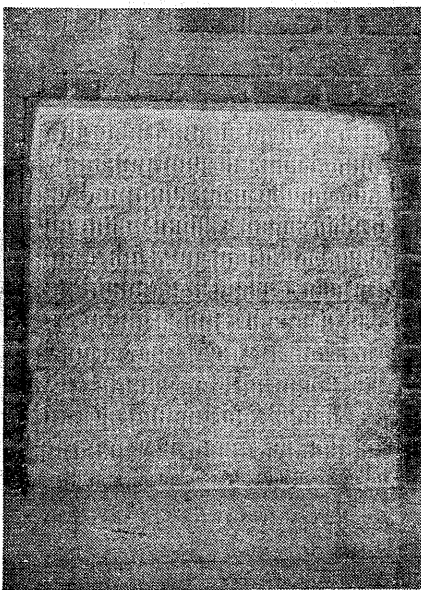
Samal aastal (22.7.1336) viibis ta Stockholm, kus ta arvatavasti kroon- nis Magnus Eriksoni (1316-1374) — Rootsi-Norra kuningaks. Hiljem oli ta Riia peapiiskop (1341-1347) ning sari Avignonis, mis oli paavstide "paabli vangipõlve" kohaks.

Tallinna piiskop Olavus (1323-1351) — kes elas Soomes, andis omakorda välja Kaunislaale 26. detsembril a. 1336 pergamentkirja, milles ta lubab kõigile, kes Tallinna sadama ehitamist toetavad, 40 päeva patukustutust. Sama kirjaga kinnitab ta ka Tartu piiskopi patukustutust kirja.

Piiskop Olavus oli oma maiste varade pärast väga mures ja palus Tallinna raadi "mitte sallida", et tema varad mingisugust kahju kannataksid. Ka oma vassalidega oli ta hädas, kuid Saaremaa piiskop Jakob (1322-1337) koos mitme teisega lepit- tas vastasteid.

Missuguseid tulemusi kahe piiskopi patukustutuskirjad andsid, seda ma täpselt ei tea, kuid kindel on, et sadam ehitati valmis. Sellest jalg- tati anti hiljem (1363, 1365, 1368) välja patukustutuskirja, et ehitada hospitalide, kabelite ja väestemaju.

Nii näiteks kahetseistkümmet piiskopi kirja 6. septembrist 1363 Avignon- ni, jutustab sellest ja peavst Urban V (1362-1370) nimel kuulutata- se 40 päeva patukustutust neile, kes aitavad ehitada Tallinna piha Jo-

Sissemüüritud patukustutuskirjaga tahvel Västeräsi toom- kirikus aastast 1517 (autori foto)

hannese kabelit ja hospitali. Paar aastat hiljem (19.8.1365) korjati raha Tallinna piiskop Ludovicus de Mo- nasterio (1352-1389) patukahetsuskirja alusel Püha-Vaimu kabeli ja väeste- maja heaks.

22. augustil 1368 uuendas ta patu- kustuskirja Püha-Vaimu hospitali heaks, aga ainult 20 päevaks. 21. veebruaril 1374 teatakse, et Harju- maa mees Hennekinus Bolteman on kogu oma vara Hirve külas annud Tallinna Püha-Vaimu hospitalile.

Tallinna sadam ei toonud mitte ai- nult rikkuseid vaid ka palju tüli ja pahandust. Laevad jõudsid karile ning rannasõjuse kasutajad ei jätnud seda võimalust hooletusse. Turu piiskopi maksude sissenõud- ja ning Soome Karja õpetaja Laurentius polnud selles õigusest mitte vaimus- tatud ning palusid 24. oktoobril 1328 Tallinna raadi arvestada varade omanike õigustega. Laevad läksid ka põlema.

Nii juhtus see ühe Soome laevaga Tallinna reidil 1368. Turu piiskop Johannes II palus õigust mõista. Tal- linna linn lubas talitada vastavalt Lüübeki õigusele. Ilmselt oli laev põlenud süüdatud.

Lüübeki linn palus 23. veebruaril 1365 Tallinnalt, et nad tagasi annak- sid Lüübeki kassale Ditlev Uidrannele kuuluvaid kahte ankru ja ühte lae- vakotti. Tallinn omakorda nõudis ka- hjutatu oma kodaniku Daniel Ber- chuve laeva (koge) est 21. augustil 1369, kuna Taani-Hansa sõja puhul oli see Lüübeki laste poolt rekvireerit- tud.

Oli muidugi teisi suuremaid ja väiksemaid tüüsiid, milledesse sekkuksid orduvendid, piiskopid ja Hansa linnad, kuid need ei kuulu enam nende ridade raame.

Tallinnal tuli lõpuks seoses seda- maga palju imelikke asju lahendada. Nii näiteks oli Tallinna kodanik Lu- deke Wilde Narvast naise otnud. Mees, kes oma naise oli maha mõ- nud, oli vahepeal kristlaseks saanud ja tahtis oma naist tagasi saada. Narva ringkonnalemlen palus (1375) naist tagasi saada lubadusega, et nad on valmis raha tagasi maksma või koguni talle kaks naist asemele andma.

Mees, kes oma naise oli maha mõ- nud, oli Narvas lootsiks ja kui seesugune väga tubli. Kuidas see lugu lõppes, seda ma ei tea.

Katoliku kirik hakkab Lutherit ümber hindama

Tänaseni on Rooma paavsti 1521 kirikuvaan Martin Lutheri vastu jões. Kas katoliitsism on hakanud oma rohkem kui nelisada aastat vana seisukohta revideerima? Tõ- siasi on igatahes, et Luther on jälle muutunud elavaks kõne- ja vaidlusalaseks katoliiklaste ja luter- laste vahel ja paljud lahtivad Rooma kiriku võimalikud kalduvad seisukohale, mida kardinal Wille- brandt, Vatikani Kristlaste Ühtsuse sekretariaadi president, väljendas juunis 1970 Evian-les-Bainis peet- tud Luterlaste Maailmaliidu kon- gressil.

Nimelt, et on aeg kõrvaldada arusaamatused, mis on vallitsenud läbi aastasadade kahe suure kiriku vahel. Luther "oli sügavalt usklik inimene, kes ausalt ja täie andumusega uuris evangeeliumi sõnumeid", ütles kardinal omas kõnes.

Tal oli kahtlemata õigus, eriti tänapäeval, mil mitte ainult luteri ja katoliku kiriku, vaid usku üldse ähvardab suurem hädaoht kui kunagi varem, mil kommunism tahab asendada usku, mil ateism katseb oma poole meelitada inimesi, kõigepealt noorsugu, et võitu saada nende relvade üle, mis on tugevamaid lääne ja osalt ka ida kultuuri ja tsivilisatsiooni kaitsmisel.

Luther ise oli sellega harjunud, et tema üle naerdi, teda mõniti, tema tõekspidamisi mustati ja teda ennast kõiksuguste abinõudega äh- vardati. Juba tema elupäevil kirju- tas üks Wittenbergi lühikooli endine üliõpilane pornograafilise näite- märgu tema elust ning propaganda- mida vastu õhutas täiel määral. Üheksõnaga kasutati juba 400 aastat tagasi samu võitlusabinõusid oma vastaste vastu nagu tänapäeval.

Et ajad Lutheri osas on siiski tema kasuks muutunud, näitab muide hiljuti ilmunud raamat refor- maatori elust, mis käsitleb küll ainult aastaid 1517-1521, see on reformatsiooni algust 95 teesi väl- japeanekuga Wittenbergi lossikiriku ukse külge kuni Wormsi riigipäeva lõpuni ja Lutheri lõpliku lahtilöö- miseni katoliku kirikust. Neist a- gadest on väga palju kirjutatud ja literatuur. Lutheri üle on aastate jooksul muutenud väga mahu- kaks, nii et isegi täieliku ülevaate saamine sellest on raske.

Kõneoleva raamatu tähtsus sei- satu aga selles, et ta on kirjutatud katoliiklastest munga poolt, kes pooldab ja kaitsab Lutherit ja on pealegi prantslane, kuulub rahvus- se, mille liikmed pole kunagi ar- mastanud just sakslasi üle tõsta.

Tutt on Daniel Olivier teosest "Der Fall Luther", mis ilmus Deutsche Verlagsanstalt Stuttgartis väljaandl hinnaga 20 DM. Tõde on koostatud rohkest dokumentide põhjal ja näitab meile 34-aastast meest, kes avalikkusele seab rea küsimusi, mis tema süüet piina- sid, sest ta ei saanud rahul olla vastusega, mis tolleaegne kirik neile küsimustele andis.

Huvitat on jälgida, kuidas Lu- therist saab õieti vastu tema enda tahtmist — aastate jooksul süüdistaja, kuidas tema mõju Sak- sas alatas kasvab, kuidas rahva- massid teda pooldama hakkavad ja missugused poliitilised kaalutlused sundisid terve rea saksa valitsejaid teda ja tema õpetust ja tegevust pooldama.

Autor on oma otsustes väga ta- gasihoidlik. Ta selgitab lugejale as- jalekult, milles küsimused seisid, näitab ära katoliku kiriku poolt tehtud vigu ja valgustab ka tol- leaegseid paavstide elukombeid, millest sageli polnud ristiussu- midagi ühist, kuidas talte olte va- stu. Muidugi puudutakse ka kuulsat dominiiklast Johann Tetzelit (1465-1519) tegevust, kes müüs katoliku

kiriku ülesandel "patuandestus kir- ju" Saksas, kusjuures ta iseenest ära ei unustanud, vaid osa saanud rahast oma tasku pistis.

Muide kuulati ta, kui võitlus Lutheri "ketserlikkuse vastu" oli täies hoos, paavsti ülesandel põhja- likult üle. Siis selgusid suured raha ülekõlmised. Tetzel sai üle- kuulamise tagajärjel ajurabanduse ja suri.

Oelks aga ekslik arvata, kui meeldaks, et Tetzeli tegevus oli peaaegu, mille vastu Luther võitles ja millest kõneldakse raamatust. See oli vaid kõrvalnähe, põhjus, mis andis reformaatorile viimase tõuke protesteerimiseks kiriku vas- tu.

Muide katseti umbes samal ajal, kui sündis kirjeldataud ülekuulami- ne, mõjutada Lutherit, et ta loo- buks indulgentia vastu rääkimisest, talle lubati isegi kardinali autitel. Küsitav on ainult, kas see sündis paavsti teadmiste või oli see vaid viimase soovi täitmise püüe kato- lide abinõudega. Luther ei võtnud ettepanekut üldse kaalumisele.

Usuväidlused viidi ka ülikooli- desse, kus teoloogid leidsid uurisid ja nende kohta oma arvamus avalda- sid. Osa neist läks Lutheri poole üle ja kiitis tema õpetuse heaks. Neis vaidlustes tulid päevavalgele ka mitmesugused paavstide palud, muide liialtasvõime (kuini 40 prots. laenuatd raha eest) ja muud sarnast. Pole siis ime, kui vaidluste tulemusena ära viie inimese kohta tuli 3 Lutheri poole- hoidjat ja 2 paavsti kaitsjat. Lut- herile tuli appi poliitiline olukord tolleaegses Saksas.

Pärast keiser Maximiliani surma oli riik tükk aega ilma juhtita, Karl V, keda valiti Frankfurtis uueks riigipeaks, ei ilmunud kõhe, ja vahaega kasutasid rüüdlid oma viletsaks muutunud olukorra pa- randamiseks.

Vanasti välisesid nad püramata võimuga oma linnustes, rõõvisid kui rahapudus tul kätte kaup- mehi paljaks ja võtsid tarbekorral ette rüüsteteki linnade vastu. Need võimalused puudusid juba Lutheri ajal, enam-vähem täiel- kult.

Kaks rüütlit püüdisd oma sease inimeste elu parandada: Ulrich von Hutten ja Franz von Sickingen, esimene sulge, teine relvadeaga. Mõlema hüüdnõuks oild võitlus Rooma vastu, mungaseisuse kaota- mine, kiriku varanduste võimalik konfiskeerimine ja paavsti mõju kaotamine Saksas.

Nad võitlesid edulooma. Siis tahe- ai ning neil natsionaalsi võtta ka Lutheri poolehoidu. Tema oli selle vastu. Kuid sihid mitmes kü- simuses ühtsuid, ei mõelnudki Luther hakata mõneks ristlõrja kangelaseks, vaid jäi truuks oma usulistele sihtidele.

1520 oli Lutheri elus vist raske- maid, kuid ühtlasi ka viljakamaid. Siis kirjutas ta oma kuulsad ra- matud saksa ristiussu aadlikele. Li- rikku Babüloonia vangistusest ja ristiniimesse vabadusest, mis teideld suuri poolehoidu ja levitati suurel arvul. Üldse kuulub Luther vii'a- kamate saksa vaimuliku siis raama- tute autorite hulka, rääkimata Pühast Kirjast ja selle tõlkimisest saksa keelde.

OSKAR ANGELUS

Leinateateid

Binghamptonis, New York' oras- tis, suri 27. septembril Juan Kattus. Buffalos, USA-s suri 25. septemb- ril August Kull, VR II/3 sünd. 26. septembril 1896 Kolga-Jaanis. Los Angelesis USA-s suri Max Julius Beck.

Külastage
**EESTI MAJA
WALLING. 34-1**

rajooni Miina Härma nimelise kol- hoosi areng". Samal aastal määrati ta Tartu ülikooli poliitilise ökonoom- nia kateedri õppejõuks. Majandus- teaduse kandidaadiväitekirja kaitses 1961 ja 1965 määrati Eesti NSV Tea- duste Akadeemia Majanduse Insti- tuudi direktori asetäitjaks ja 1966 sa- ma instituudi direktoriks. 1970 kait- ses majandusteaduse doktori väite- kirja ja samal aastal valiti ta N. Li- du Ülemnõukogu saadikuks.

Kõigile oma püüdlustele vaatama- ta pole Kõõrnel ningeid faktilisi tõendeid ette tuua Andres Küngi teesi kummutamiseks, et N. Liit eks- pluateerib Eestit nagsi oma asumaad.
ARNOLD PURRE

RAAMATURIIVUL

LAULAN SULLE

Sellist tiitlit kannab Heino Paht- manni luuletatud ja välja antud skautlikku kui ka üldrahvusliku sisu- ga noortelaulik, mis tuli müügile üleamaalimisel Eesti Päevaleht To- rontos. Väike nägus 32 leheküljelise taskuformaadis laulik sisaldab 31 laulu, milledest mitmeid võimaldub laulda juba varem tuntud viisidel nagsi näiteks "Kalevite kants", "Mürt- sur trumm ja pillid hüüavad" jne.

Vaevalt leidub kogukees laulu, mil- les ei viikatsutaks mõni armumotiiv või noorusunelm. Aga esikohale trü- kse esimestel lehekülgedel on seatud autori kodusaar Hiiumaa oma naabri Saaremaaga ja neid ühendava Soela väinaga. Sellega on juba esitatud autori siiras joon ühendada ka naabreid oma kodusaare rahvaga ja mitte ainult naabreid, vaid kogu meie rahvast tema suurte ürituste- ga, milledest kõigile seni toimunud kõlmele "Lend Läändele" on pü- hendatud oma erilaul. Nende kõrval hõogsad skautlikud hümnid nagu "Metsakodule" lauldavana viisil "Meil merivood on vabad", "Koitjär- ve laul", "Uudisma laul" pühenda- tud Uudisma Suurlaagrite 1968.hoi-

avad need kohad ja sündmustikud lauldavatele kauaks ajaks. Terve hulk laule kajastavad armastust ja loodulikku elu. Kaunid ja hoo- gsaad on mitmete laulude refräänid.

Heino Pahtmani "Laulan Sulle" on hea laulik, uudne ja rõõmsat meeleolu loov ilge eestlase kogune- mis, kes esinevad seltskondlikult laulud. Nii oleks soovitatav et peale skautlikkorganisationsiooni ka teised hangiksid neid oma kogunemisel müümiseks. Lauliku hinnaks oli To- rontos üks dollar ja nii et saaks siin Rootsis olla selle hind ka vähem kui 5 krooni eksemplarilt. Tellimised pal- lukesta saata autori aadressil: Heino Pahtmann, Pilgatan 19, 411 22 Göte- borg. Telefon 031/134 552.

PRIIT ARDVALT MEMUAARMAAT

Helioleja Priit Arda, kes lähe- mal ajal saab 80-aastaseks, on kirja pannud oma mälestused ja annab need välja oma kirjaselust kahes köites, millest esimene puudutab mä- lestusi kodumaa muusikaalust ja tei- ne paguluses Rootsis. Raamatu trü- kib Ernst Seimi trükkikoda Riksbys- Tryck Stockholmis.

Venu Kerjan (autori foto)

Hessi-raamat keelustati

Kolonel Eugene Bird, kes oli Spandau sõjaroimari te vängla kuberneri ning on rahvuselt ameeriklane, on kirjutanud raamatu nelja-võimu Spandau vängla ja selle elanike üle koostöös vängla viimase ainsa vangiga Rudolf Hess'iga.

Rudolf Hess vabanes vänglast käesoleva aasta juulis ning kolonel Bird läks pensionile paar kuud varem. Raamatu kirjutajad nad koos Spandau vänglas. Nelja-võimu vanglasaadele kohaselt, mille kehtestatud Ühendriigid, Nõukogude Liit, Inglismaa ja Prantsusmaa, ei tohi ükski vangla teenistuja ühtegi artiklit ega raamatut sõjaroimade vanglate kohta kirjutada ilma erilata neljal võimult. Kolonel Bird'i käsikirja keelustati.

Connecticuti osariigis rahvusgruppide organisatsioon esimeheks presidenti Nixonit toetamisel eelseisvatel presidendivalimistel, valiti eestlane Mati Kõiva ja programmitöökomitee esimeheks mag. Väike Lugas.

KARINI kroonika: "Õnnepäev" Elizabeth Ardeni iluravimajas

NEW YORK (EPL) — Selle maailmalinna luksuskulul "Kungsgatanin" — Viendal Avenüül — asub Elizabeth Ardeni moemaja ja iluravila, kus juba neli aastat töötab tervishoiu-masseerijana eestlanna Valentine Kerjan. New Yorgi eestlased tunnevad blondi, lahke olemise ja heade tugevate kätega kaasmaalast "Vel-li" nime all. Ardeni juures on ka "Valentina", kelle hooletusteks on olnud kuulsused nagu Jackie Onassis, Ava Gardner ja Shirley MacLaine.

Kaasmaalased New Yorgis näevad Velli sageli avaras seltskondlikus tegevuses. Pikast tööpäevast hoolimata ei loobu ta kunagi kaasa loomast kui mõni meie seltskondlik üritus seda nõuab. Kui kuus aastat tagasi siin asutati Eesti Naistest, pani Velli oma käed külge ja on juhatuses töötanud aliguse peale abiesinajana. Alakirjutanut seob temaga pikk sõprus, mis algas kapitulatsioon-kevaldel 1945 a. ühes Põhja-Saksamaa laatsaretis, kuhu meid pööratjana tööle pandi.

Hiljem õppis Velli Hamburgis tervishoiu võimlemist ja masseerimist ühe ortopeedi juures. A. 1964 asus ta USA-sse elama, kuhu juba enne oli siirdunud tütar Reet, praegu abielus eestlasega ja kahe tõeada väikese poisi ema. Siin maal tunnustati Velli saksa diplomaati, tal ei tarvitsenud mingit uut eksamini teha ja võis kohe tööle asuda ühte n.n. "saaliduse salongi".

Elizabeth Ardeni moemaja ja iluravila võtab oma alla Vienda avenüü ühe vaige pilvelõhkja 12 korda. Pensisekälgu üks on tulipanane ja kirgib pärastlõuna kuumas päikesepaistes. See on nagu elurõõmu punane värv, mille avab uhkes tume sinises liivses portjee. Elizabeth Arden oli energiline inglanna, kes nagu poolatar Helena Rubinstein, algas oma miljonääri-karjääri koduse reitsepti järgi näo kreemi valmistamisega keldiruumis. Kui ta umbes kümne aasta eest suri, said kogu tema päranduse lähemad töötajad, kes firmas üle kümne aasta teeninud olid. Nii püsis firma praegu aktiivselt edasi.

Arden on üks väheseid iluravi firmasid, kes ühtlasi on ka eluravila ja moemaja. Revlon ja Rubenstein müüvad praegu näiteks ainult kosmeetilisi tarbeid.

Ardeni iluravila on kallis lõbu.

Üks n.n. "õnnepäev" siin maksab 60 dollarit (umbes 300 krooni). See hõlmab võimlemist, aurusauna, keha massaaži, näojuurest, juuksearvi (mis on kõige kallim), maniküüri ja pediküüri ning kerget tervistõunat kindla retsepti järgi valmistatud salattest. "Imehommik" on pisut odavam — 40 dollarit — (umbes 200 kr) ja koosneb näo- ning keha massaažist, juuksearvist maniküürist ja külma vee dushist. Velli jutustab, et on daame, kes 20 aastat järjest kaks korda nädalas teevad läbi "õnnepäeva" ja on tõesti nooruslikult saledad. Mõni aga ainult usub, et ta seda on, tal on raviks suured rahad ja võimalused.

"Ardeni imehommikud ja õnnepäevad" kingivad sageli mehed oma naistele mingiks tähepäevaks, jutustab Velli. "Ka mõned ärimehed oma sekretäridele heas meele kui neil suuri äritehing häästi õnnestub. Vahel teevad lapsed sellega oma emadele rõõmu emadepäevaks või noored isad oma naistele mõni kuu pärast beebi sündi.

Iga naine rõõmustab loomulikult väga säärase tähelepanu eest ja on palju õnnelikum kui mõni miljonäri abikanna, kes meie iluravi saab aastast astasse ja kellele see on rutiniik."

Teeme ringkõrgi Ardeni iluravi osakonnas, mis on rooside lõhnas roosas toonis, paljude peeglite ja eraldatud kambritega. Siin on kehamaaschi ja näoarvi toad, võimlemise saal selja-venitamise redeliga, aurukastid ja dushiruumid ning eraldi ruum, kus tehakse parafini-vannid.

Künnalraskused olvad ilunahale eriti kasulik — soojana ihul stimuleerib see vereringe. Hiljem tärduks korraldaks see patsiendil iluasi maha!

Personaal iluravil on internatsionaalne, siin töötavad ka üks ungarlanna ja norralanna, kes veidi veel roost keelestki aru saab. Maja alustamisel korraldab käib kibe ettevalmistus Ardeni sügiseseks moerevüüks. Suures saalis silmame ridamisi rippumas värvirikkad tuulet. Ent karme moesalongi juhataja sulge reporterit nina eest ukse, et mitte enneaegu "Ardeni riigisaladusi" välja anda.

Karin Saarsen

Noorte laskevõistluse sügisvooru võitjad eri vanuseklassides. Võistlus toimus Pärnu ja Tartu lipkondade vahel Koitjärvel. Vasakult Mikko Helberg (P), Aarne Ojasoo (T), Ilmar Karro (T), Joan Laas (P), Kalju Ojasoo (T), Ann Varma (P).

Boräsi Pärnu lipkond valmistab ette AK-d

Eesti Skautlike Noorte Malev Rootsis peab käesoleva aasta peakoosoleku Boräsi 4. ja 5. novembril. Kuna eesti skautlus algas kuuskümmend aastat tagasi just Pärnus, siis on Pärnu lipkond oma südametsaks võtnud, seda sündmust väärilist tähistada. Aastakoosoleku kujuneb väärilaks lõpuspuurdis eesti skautliku liikumise juubeliaastale, eriti veel tänu sellele, et Rootsi Postivalitsus on valmistanud erilise mälestustempli, mida AK puhul kasutatakse vastava eriumbriku postistamiseks.

Seoses tänava Boräsi toimuva skautlike noorte Aastakoosolekuga küsitleme kohaliku lipkonna juhti Sigrid Pödrust, kuidas ettevalmistused kulgevad.

— Kas olete juba ettevalmistustega alustanud?

— Teatavad ettevalmistused on juba kevadel tehtud, nagu ruumide ja orkestri varumine jne. Tegelikult tööga alustasime septembris.

— Lipkond on ju väike, kas siis muuks tegevuseks ka aega on jäänud, tegevus algab ju talvisel septembris?

— Lipkonna tegevus käib meil aasta ringi, see on ainult n.n. sisetevõime, mis suvel paariks kuuks katkeb. Kotkajärvel käis küll ainult umbes veerand lipkonda, ega teistegi pole tegevusest puudu olnud. Suurem üritus oli osavõtt Pillerkare laagrist, kus käis umbes pool lipkonda. Suvel alustati ka alalise lõkkekoja ja tuulevarju ehitamisega. Koprametas, kuhu on kavatsus ka õhupüüsi lasketiir rajada. Sisetevõime alustasime augustis. Tallinn-Pärnu laskevõistluse sügisvooru toimus Koitjärvel tulemusena 5.5. Seeni on meie tegevus kulgenud nor-

maalselt, aga muudugi on viimasel ajal kõigil koondustel "AK-märk küljes". Tuleb ka loobuda hilissügisestest väljasõitudest, ajapuudusel.

— Kus ja millal täpselt AK toimub?

— 4. ja 5. novembril Boräsis, Sturegatan 54. See on KFUM-i "peakorter" Boräsis. Oleme üürinud kogu maja ja seal toimuvad koosolekud, pidu ja ka osavõtjate toilitamine. Üksed avame 4. novembril kl. 07.00 kell 08.00 algab registreerimine. Ava-aktus, kuhu muide kõik meie noortetööst huvitatud on südamest teretulnud, toimub laupäeval, 4. novembril kell 10.00 Päeva jooksul on mitmesugused koosolekud ja õhtul toimub samas pidu algusega kell 19.00.

— On pidu korraldatud ainult AK-st osavõtjatele?

— Ei. Sinna on kõik teretulnud. Lapsed ja vormis noored pääsevad peole tasuta, teistele pääsmed 5 kr. Pidul on nagu pidu ikka: einelaud, loterii, tants hea orkestri saatel, lõbusaid etekandeid, diskoteek.

Huvitavaim uudis on vast siiski postivalitsuselt lubatud eritemplid 4. kui ka 5. novembril. Sel puhul trükitakse muudugi eriumbriku nägus seljavärv-trüki. samuti on võimalik saada kohapeal Boräsi 350-a. juubeli värvitruki eriumbrikke. Nii et soovimine kõigil AK-st ja ka aktusest ja peost osavõtjatele kaasa võtta oma aadressi-märkimud, et saada tuttavatele nägusaid ja filatelistlikust seeluskohast väärtuslike tervitusi.

— Kas neid ümbrikke mujalt ka saab, näiteks kui ei võta AK-st osa?

— Neid ümbrikuid saab tellida aadressil: AK 72, Box 571, 50108 Boräsi 1. Margistatud tembeldatud ümbrik maksab 2 krooni, aga tellimisel tuleb märkida, kumba kunapäevatemplit soovitakse, ja kas Pärnu eriumbrikku või Boräsi juubelimbrikku. Ka puhtaid ümbrikke võib saada, nende hind on 60 ööri tükk, aga saatetulu lisandub. Me loodame, et templi ja ümbriku vastu valitseb küllaldane huvi et majanduslikult katta ümbriku trükkimise kulud.

Kas teie lapsed ja lapselapsed loevad

EESTI PÄEVALEHTE?

Selle kaudu seotakse nad eestlusega ja Eesti probleemidega. Paljud vanemad peavad oluliseks tellida lehte ka oma lastele kingitusena, et nad harjuksid eesti oma lehte lugema.

SOOVITAGE EESTI PÄEVALEHTE NENDELE, KES VEEL EI OLE TELLIJAD

EPL saadab meeleldi proovinumbreid.

ROHKE PUBLIK VAATAS EP-FILMI

EDU poolt korraldatud Eesti Päevade filmikroonika näitamine ABF hoones 2. oktoobril kogus huvilisi rohkem kui saal suutis mahutada. Oli ju esmakordne võimalus tutvuda Kanada TV-s esitatud tunnis programme "Eto-72" mustvalges versioonis. Nagu EDU abiesimees Ervin Jüri Nõmmera märkis, näidati Kanadas originaalilmi värvides. Kuna selle programmi ülekandmine värvifilmile on keeruline protseduur, siis EDU esindajad hankisid sama programmi mustvalges tehnikas.

EDU-i oli kavatsus seda pressikoopiat näidata vaid alul oma liikmetele, on esindajatele, aga kuna huvi selle filmi vastu osutus nii suureks, siis otsustati seda esitada paaril Rootsi keskuses kõigile asjast huvitatutele.

Nagu kõneleja märkis, tuleb koopia tutvustamiseks Rootsi TV produktentidele. See ongi juba toimunud ja selle tulemuseks on, et Göteborgis alul 20. okt. ettenähtud filmiõhtu toimub nüüd juba 15. okt. Ka Eesti Algkool Stockholmis, Balti Komitee täiskogu, rida teisi organisatsioone ja ka lätigi on tutvunevad lähemal ajal filmiga. Lend Läände poolt tellitud värvikoopiat on ooda-

ta Rootsi juba lähemal päevil. Siis avaneb võimalus filmi esitada kogu sügis kestel paljudes Rootsi keskustes.

• Võimlemispedagoogilt Kirsti Virkhus-Kjeldsenilt ilmus ingliskeelne võimlemisala raamat "Couching and Judging Womens Gymnastics" koos kolme teise tuntud USA naisvõimlemise eksperti. Eestlanna eelmine raamat "Womens Gymnastics" on läbi lõõnud ülikoolide kehakasvatuse õppeprogrammatuna.

• Statistika Keskbüroos on nimetatud Barbro Logna büroodirektori palgaastuks Ag 39.

Leinateateid

Berlinis suri 3. septembril August Kippastu, sünd. 15. jaanuaril 1881 Tartus.

Kohalik elu

GÖTEBORG

Org. esindajate koosolek
ERF Göteborgi osakonna juhatus teatab, et Göteborgi eesti organisatsioonide esindajate ühine koosolek Eesti Vabariigi 55-nda aastapäeva aktuse korraldamise küsimustes toimub kolmapäeval, 25. oktoobril kell 18 Eesti Majas, Drottninggatan 27.

HELSINGBORG

Naisringi kokkutulek
Helsingborgi Eesti Naisringi järgmine kokkutulek on pühapäeval, 22. oktoobril kell 15 Maria Koguduse majas väikeses saalis (II kord). Ettekanne: ABC — esmaabi kursuse II osa — Punase Risti instruktor ja Inga Falkengren.
Kõik endised ja uued liikmed on teretulnud!

Loteriivõit
Helsingborgi Eesti Naisringipooli

Unustamata armast abikaasat, isa, vanaisa ja vanavanaisa

Osvald Hein'i

* 17. 1. 1899 Pranglis, Eestis
† 10. 10. 1972 Göteborgis

mälestavad sügavas kurbuses

ABIKAASA
LAPSED JA LAPSELAPSED

Puhka rahus võõramaa mullast!

Matmine toimub St. Sigfrids kabelis Kvibergi kalmistul laup. 21. okt. 1972.

Anna Kuldvere

lahkus Jumala kutsel igavesse rahusse.

Vaikes leinas

EELK STOCKHOLMI KOGUDUSE
PIIELIRING

Kristus ütles: "Mina olen ülestõusmine ja elu; kes minusse usub, see elab, ehk ta küll sureb."

Jh. 11,20

Hambaarst

Helmi Niggol

† USA-s

Mälestavad

MINNA ADOF
HELMIA NYKANEN
MILLA ONNO
META TEAS

10. juunil Lõuna-Rootsi suvepäeval Örenäs korraldatud loteri võitdest on rahvariides nukk, mis langes roosale loosile, nr. 66, senini välja võtmata. Võidu saab kätte loosi ettenäitamisel aadressil: Linda Tein, Handelsmansgatan 1 D, 252 49 Helsingborg, tel. 042/12 54 73.

10. det. 1972 väljavõtmata võib jääb Helsingborgi Eesti Naisringile.

NORRKÖPING

Koguduse filmiõhtu
Pühapäeval, 29. okt. kl. 16, kohe pärast jumalateenistust, toimub Matteusgärdenis, Norra Promenaden 108 koosviibimine ja kohviõhtu peapilts Kop Konrad Veemi osavõttu. Õhtu teise osana algusega kl. 17 värvifilm EP Torontos. Kohviõhtust osavõtta soovijaid palutakse registreerida V. Avatarelle tel. 16 44 81 kuni 26. okt.

STOCKHOLM

Lasteaia soaree
Stockholmi eesti lasteaia soaree toimub pühapäeval, 22. okt. kell 15 Medborgarhusetis. Esinevad lasteaia mudlilased, Tarmo Sepp ja Jaan Seim (gitarri-floöt-laul), Kassari rahvatantsgrupp, prl. Jaanivald (flööti), trio koosseis viiul (Sanda Umbila), ishell (Carin Johansson), klaver (Svanhild Henrikson) ja "Lemmikud" Göteborgist. Teadustaja Eit Lohk-Sundström.
Päsmend saadaval Kultuuri Koonduks E. Majas, Lasteaia, pr. Arendil tel. 8018 13 ja kohapeal tund aega enne soaree algust.

STOCKHOLM
SEO koosviibimine

Stockholmi Eesti Osakonna koosviibimine toimub reedel, 20. oktoobril Västerlånggatan 27 asuvas keldris. Alguks kell 19.
Eesajadid hakkavad osakondlased koos käima Eesti Majas juba reedel kell 18!

Kõik, kes on eesti keele õppimisest ja täiendamisest huvitatud, pöördugu Eesti Keele ja Kirjanduse Instituudis Paul Laane poole (tel. 15 01 60/1338 kl. 10–15), kes korraldab eesti keele kursuse.

STOCKHOLM

Ajalooline ettekanne
Eesti Teaduslik Selts Rootsis korraldab teisel päeval 21. oktoobril algusega kell 17.30 Eesti Komitee ruumides, Drottninggatan 85, Stockholm, ettekannekoosoleku. Kõneleb dr. jur. Ilmar Arens teemal "Uusi andmeid Saaremaa õigustlike ja agraarolude kohta XVII sajandi algul". Kõik ettekandest huvitatud on teretulnud.

STOCKHOLM

Ettevõtjate 20 a. juubeli
Eesti Ettevõtjate Ühingu Rootsis märgistab omategevuse kaht aastakümnet piduliku koosviibimisega Hotelli Sheraton'i piduruumides, Tegelbacken 6, laupäeval, 6. oktoobril algusega kell 19. Osavõtuks registreerida juhatusel liikmetele (Jäätmaa tel. 46 81 19d Oiling tel. 20 66 59, Pank tel. 737 94 00, Surkevits tel. 28 49 35 ja Kruppelman tel. 018/14 21 90). Varem kavatsenud juubelikoosviibimisele asukoht, Stockholmis Eesti Maja, tuli muutmisele, kuna viimasel puudusid ressursid planeeritud menüü serveerimiseks.

STOCKHOLM

Ühisabi Naisringi pidu
Traditsiooniline Ühisabi Naisringi pealeõunakohvi toimub pühapäeval, 22. oktoobril kell 15 Eesti Majas, Wallingatan 34.
Kavalises osas esinevad Mari Kamp ja Sanda Umbila, klaveril Helga Andrae. Tantsumuusika eesti hoolitses Eero Talis. Rikkalik loteri. Päsmend saadaval Margareta Sömermaalt — tel. 42 35 53 ja Naisringi liikmetelt. Kohapeal päsmende ei müüda. Kõik teretulemast!

STOCKHOLM

Kassari juubel
Rahvatantsurüüpi Kassari juubeliseks esinemiseks toimub laupäeval, 28. okt. kl. 17 ABF-husetis, Sveavägen 41. Päsmend saadaval Eesti Kultuuri Koonduks ja Kassari liikmetelt.

TV Fredag

FREDAG 20 OKTOBER

TELEVISION 1

8.30–8.50 Spela gittar. Färg. Nybör-jarkurs i gittarspel.
Skol-TV.
9.20–9.40 Fri dramatik. 2. Rörerser. Högstadiet — Textat.
10.00–10.10 Switch on 7. Lågstadiet.
11.30–12.00 Tapahtumia. Ajankoh-teista suomalaisille. Aktueellit maga-sin for finskspråkiga.
Skol-TV.
12.20–12.30 Matematik äk 4. Färg. 2. Var då? Mellanstadiet.
13.35–13.55 Naturkunskap äk 1. Färg. 4. Energi från Jordens inre. Gymna-siet.
14.00–14.20 Biologi. 4. Vatten- och ämnestransport. Gymnasiet.
14.30–14.50 Matematik äk 2. Statistik läroprogram. Lågstadiet.
16.30–16.45 Den förtrollade bollen. Färg.
17.25 Tapahtumia. Aktueellit magasin for finskspråkiga.
17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt, väder.
18.55 Landet runt.
18.30 Ikväll. Färg.
19.20 Blind i u-land. Färg. Radio-hjälpen informerar.
19.25 Kristin kommanderar. Svensk långfilm från 1946. Regi: Gustaf Edgren.
I rollerna: Gunnar Björnstrand, Wanda Rothgardt, Dagmar Ebbesen.
21.00 Aktueellt med TV-nytt.
21.30 Väder.
21.35 Spanien 72: Censur och kultur-förttyck. Färg. Om film- och teater-censur i Francos Spanien
22.05 Svea kanal. Färg. Ett nytt pro-gram av Jan Bergquist, Björn Lind-roth, Carl Zetterström och Birgitta Zachrisson.
22.45–22.50 ca TV-nytt, väder.

TELEVISION 2

17.25 TV-nytt, väder.
17.30 Babar den lilla elefanten. Färg.
17.35 Det bara händer. Färg.
18.30 Fredax. Färg.
18.30 Alias Smith & Jones. Färg. Amerikansk westernserie med Roger Davis och Ben Murphy. Färg.
19.20 Riksbildning.
19.30 Rapport.
20.00 Kvällsippet. Färg. Fem händel-ser ur livet på Solgatan 16.
Underhållning för hela familjen av Frank Andersson, Jacques Werup och Åke Whilney. Regi: Håkan Ers-gård. Tredje händelsen: Återseen-det. I rollerna: Nisse Ahlrot med hunden Kalle, Ulla Sonesson m fl.
21.00 Vetenskapens värld. Färg. Från Wien rapporteras om en internation-ell rymdkongress, där ryssar och amerikaner diskuterar planeten Mars, rymdsamarbete och liv i uni-versum. Frå New York rapporteras om en ny metod för intelligensmät-ning. Programledare: Bo G. Erik-son.
21.35 Kvällsippet. Färg. Per Grevér med gäster.
22.15 TV-nytt, väder, sport.
22.30–22.55 Filmstudio Två: Ameri-kanska kortfilmer.
Oh dem watermelons. Färg. Absurd fars från 1965 över fördömd att ne-grer älskar vattenmeloner. Regi: Robert Nelson.
Confessions of a black mother suc-cuba. Vld. sex och TV-reklam är det återkommande temat i denna film från 1969. Regi: Robert Nelson.
A movie. Ett montage från 1950 av filmbilder från journaler och spellif-mer. Temat är olyckor: kvaddade bilar, störtande flygplan, fallande ryttare m m. Regi: Bruce Conner.
Scorpio rising. Kenneth Angers klassiska film från 1963 om den amerikanska skinnknutten. Regi: Kenneth Anger.
I rollerna: Bruce Byron, Johnny Sapientza Frank Griffi, John Palone, Bill Allo.
Kissa Nicholsona. Färg. Från 1969. I en gård på landet bor ett lyckligt par. De badar nakna i havet och springer i sanden. Kvinnan är gra-vid. Vi får följa hennes förlossning i hemmet. Regi: manus, produktion: Gunvor Nelson.

● Karlshuset täthstasid teemant-pulma Erich ja Otilie Back, kes abiellunud Peterburis. Ehitusinsener Back üütas Tapal raudtee teenis-tuses.

Ürituste kalender

Eesti Kultuuri Koonduksis re-gistreeritud üritused Stockholmis
laup. 21. okt. kl. 13.30, EKK korraldusel Aleksander Warma mälestus-kunstinäituse avamine Eesti Majas.
Laup., 21. okt. Eesti ARstide Seltsi 60. aastapäeva pidulik tä-histamine Svenska Läkarsällska-peti ruumides Stockholmis.
Laup., 21. okt. kl. 18.00, Eesti Ettevõtjate Ühingu aastapäeva aktus ja koosviibimine Sheraton-Stockholm Hotellis.
Pühapä., 22. okt. kl. 15.00, Stockholmis Eesti Lasteaia soaree Medborgarhusetis suures saalis.
Pühapä., 22. okt. kl. 15.00, Sihtsa-tus Ühisabi Naisringi koosviibimine E. Majas.
Laup., 28. okt. kl. 17.00, Rahva-tantsurühm "Kassari" esinemine ABF-i teatrisaalis 15 a. juubeli tähistamisel.
Pühapä., 29. okt. kl. 16.00, Ajakiri "Triinu" 20. aastapäeva pü-hitsemine E. Majas.
Reedel, 10. nov. — 24. nov. Noorte kunstinäitus Eesti Majas.
Laup., 11. nov. ja pühapä., 12. nov., Pinna Studio teatritendus Södra Teatris.
Pühapä., 12. nov. kl. 15.00, EELK Stockholmis koguduse 30 a. juubeli jumalateenistus Jakob-i kirikus.
Laup., 18. nov. kl. 18.00, Lään-laste õhtu Eesti Majas.
Laup., 18. nov. ja pühapä., 19. nov., Rootsi Eestlaste Esinduse erakorraline koosolek medborgar-skola aulais.
Pühapä., 19. nov. kl. 17.00, EKK raamatukuu kirjandusõhtu E. Majas.
Pühapä., 26. nov. Stockholmis Eesti Naistkooli kirikukontsert Sönderlängs (Sönderlängi kirikus).
Pühapä., 26. nov. kl. 17.00, Viru-laste õhtu Eesti Majas.
Neljapä., 30. nov. kl. 18.30, Eesti Teadusliku Seltsi Rootsis ja St. Eesti Osakonna korraldusel Eesti Vabariigi Tartu Ülikooli aasta-päeva aktus, Handelshögskolani aulais, Sveav. 65.
Reedel, 1. det. kl. 18.00, Eesti Arstide Seltsi Rootsis — korraline peakoosolek Eesti Majas.
Laup., 2. det. Välis-Eesti näi-tus "Eesti lapsed 1972 kunstis, kirjanduses ja muusikas".
Pühapä., 10. det. Stockholmis Eesti Algkooli jõulupidu.

Akad. eksamid

New York University New Yor-gis lõpetas möödunud semestri lõ-pul masinahituse insenerina BE kraadiga Toivo Rääbis.
Minneapolisilises lõpetas ülikooli Evi-Luule Priskar.
Northeastern ülikoolis, Bostonis, saavutas magistri kraadi Peeter G. Matson. Actuarial Science alal. Va-remalt ta on lõpetanud Connecticu-ti ülikooli matemaatika alal.
University of Denver Colorado-s lõpetas magistrikraadiga raamatukogunduse alal Eli Piret Multer, Cooperstownist, N. D., olles va-rem lõpetanud sama ülikooli inglise kirjanduse alal. Alates juunist töötab ta U.S. Wildlife Research Centeris, N. D. raamatukogu juha-tajana.
Minnesota ülikooli lõpetas ma-gistrikraadiga Mari Sacköörv ma-teematika alal. Ta õppis seal stipen-diaadina, olles tulnud Lundist, Rootsist. Ta jääb tööle sama üli-kooli juurde abiõppejõuna.
York ülikooli Osgood Hall õi-gusteaduse kooli Toronto lõpetas Vello Edwia Mjäl BJ kraadiga. Varemalt ta on lõpetanud Waterloo Luterliku ülikooli psühholoogia alal.
● Kanada Ottawa Carletoni üli-kooli arhitektuuriosakonna õppe-jooksu kutsuti arhitekt Rein Kuris, kes senini töötas ühes Montreali arhitektifirmas. Rein Kuris täidab assistentprofessori funktsioone.

Kirikumehed

Algus lk. 1

tervjuust tagasi tulles Soomes ki-riklikule ajalehele "Kotimaa".

Sellest nähtust, et maailmaliidu president üldiselt on usuelu võima-lustest raudeesriide taha jäänud Ees-tis ja Lätis hästi informeeritud (m.h. võtsid maailmaliidu presidenti vastu ka eesti ja Läti kommunistlike rez-hiimide n.n. "usuasjade volinikud", kirikutöö tegelikud kontrollijad ja ta kohtas ka N. Liidu usuasjade nõukogu välisasjade direktori Ma-kartshevega, kes polevat saladust lei-nud, et poliitika suundub ateistliku ühiskonna teostamisele).

Ta on aga kommunistlike või-mude kinnitsust, et "usuvabaduse pühimõtetest" siiski kinni peetakse tšistelt võtnud, kuigi ta konstatee-rib, et Luterlik maailmaliiit ei saa majanduslikult toetada kirikuid raudeesriide taga. Ka piiblite trük-kinimes ei saanud kirikutegelased selget vastust.

"Kotimaa" esitas maailmaliidu presidendile küsimuse, miks maail-maliit ei astu välja N. Liidu krist-laste kaitsesse, samal ajal kui tauni-takse avalikult rassidiskrimineer-mist läänes, näit. Lõuna-Aafrikas. President vastas, et sellistele seisukohavõttudele ei ole alati asjasse-puutuva maa kiriku seisukoha ära-kuulamine.

N. Liidus on aga kirikutegelased kinnitanud, et neid ei takistata te-gutsemast, et usklikel on võimalus kirikulaest osa võtta jne. Seega pouduvad presidendi ütlemist mööda tõendid, et Eestis või Lätis oleks kirikut kuidagiugi tugev ka üh-satud, kuigi on selge, et ateistlik "ideoloogiline surve" on olemas kõi-gi kristlaste vastu, kuna ümbrus-kond "mööleb teist".

Nii siis ei häiri see surve maail-maliidu presidenti, kes aga teravalt ründas hiljuti alles USA-d Vietna-mi-poliitikat "Suomen Kuvalahtis".

Arnold Erese kunstinäitus

Boräsis elunev eesti kunstnik Arnold Eres esineb Göteborgis 15.–29. oktoobrih "Galleri Göte-borg" ruumides (Lilla Kungsgatan 11) iseseisva näitusega, kus kunst-nik esitab oma viimaseja loomingu üllmaalides ja guashides.

Kokku on näitusel välja pandud 30 numbrit. Näitus on avatud äri-päevadel kl. 12–17, pühapäeval 13–17, kuna esmaspäeviti oln gale-rii suletud.

● Minneapolisilise poolkutselise te-atrites tegutses ka sel hooajal En-del Kulik, kes lavastab "Theatre 1960" juures Robert Andersoni draa-ma ("I Never Sang for My Father") (Ma ei laulnud kunagi oma isale) ja Minneapolisilise "Community The-atre" juures Rob. Marasco näiden-di ("Childs Play") (Lapse mäng).

Kui esineb surmajuhtum

Konsulteerige suurima usaldusega matusebürood

Thure Söderquist

Begravnings & Eldbegängelsebyrå

Mariatorget 1
116 48 STOCKHOLM
Tel. 44 80 07, 44 80 98

Eriala:

Eestikombelised i matusekalitused
Ööpäevane valvekord

Pensionäride juubelilt. Vasakult esinejad alt Koidu Ventser ja näitlejatar Marie Kalbek, pensionärideühingu abiesimees Kristian Meikop ja esimees Aino Käspär ning solisti saatnud pianist Hilma Nerep-Mossin. (EPL-foto Lepper)

Soomest: Lõhenenud kodanlaste rinne

Tampere ilmuva parempoolse hoiakuga ja suuruselt kolmas päevaleht Soomes, Aamulehti, kirjutab oma 5. oktoobri numbris "kodanlaste ühistöö süvendamise vajadusest". Selle kirjutise aluseks on eduskunnaliikme Matti Hukkaneini sõnavõtt Tampere moodunud nädalal.

— Asjades kommunaalvalimised on näidanud veenvat, et kodanlike parteide ühistööd tuleb kõigis kommunaal-volikogudes süvendada ja selleks kõik arendamise eeldused luua, ütles rahvaesindaja, kussjuures ta rõhutas seda vajadust eriti Kesk-Hümes.

— Kodanlik rinne on hajunud mitmeks osaks, ütles ta. Nüüdseil kommunaalvalimistel oli paljudes

kohtades häält kogumas seitse kodanlikku parteid kolme parempoolse partei vastu. See kodanluse rinde killunemine on mõjutanud nõrgestavalt parempoolsete rühmade tegevust paljudes paikkondades. Seetõttu jäid ka paljudes kohtades rühmadele antud hääled täiesti niisuguseks.

— On väitnaitu, et aasta vahetusel algaval volikogude kodanlike rühmade vahel loodaks algusest peale hea ja terviklik koostöö. Praegusel hetkel on kõikide kodanlike rühmade ühiseks sooviks inimteahedane ja — koskene, Soomele rahvusvahelisel taustal soodne areng. See ühine pingutus on väitnaitu nii kommunaalset kui ka riiklikul pinnal.

— Praegusel hetkel ei tule kodanlike rühmade kavandada nende poolt tehtavat mitte ainult aastaks. Tuleb lähtuda sellest, et täna luuakse alus sellele, mis on sooritatav viie, kümne aasta või veelgi pikemas perspektiivis. Peame täna oskama mõelda, milliseks soovime näha seda ühiskonda, milles elame tulevikus. Ja just täna peame tegutsema selle kohaselt! toonitas eduskunnaliige Matti Hukkanein.

Mr

Tööle Lõuna Aafrikasse

VÄSTERÄS (EPL) — Tšivilinseiner Juho Nömm, kes Lundi ülikooli veebruaris lõpetas masinaehituse alal ja seajärele asus tööle ASEA juurde Västerås, on määratud nüüd ASEA poolt erileandatud täitma Pretoriast, Lõuna-Aafrikas. Ta jääb sinna esialgu pooleks aastaks: Juho Nömm kuulub akadeemiliselt EÜS-i.

● Toronto Peetri koguduse saali-
ses esimes 40. aastapäevise tegevuse
juubeliläitusega Eric Pehap, kes
esitas oma graafilist loomingut.

● New Yorgis tähistas 80-aastast
sünnipäeva Rein Pustrom. Ta on
osa vötnud Vabadussõjast ja töötas
iseisivsuse ajal Metsadevalitsuse
tööstusosakonnas. Ta on ka põline
meeslaulu harrastaja — Tallinna
Meeslaulu Seltsi liikmeks astus
ta a 1927 ja on olnud ka New
Yorgi Eesti Meeskoori alustalal.

● Baltimore USA-s tähistasid
kuldpulma dipl. ins. Rudolf Ise ja
tema abikaasa Niina.

Moraal ja rahujutud

SAIGON — Kuuldused peatsest
Vietnami sõja lõppemisest on
jõudnud ka punaste rindemeeste
juurde ning on mõjutanud nende
võitlusvõimet.

Saigonis märgitakse, et Põhja-Viet-
nami ja Viet-Kongi üksustest on
viimasel ajal rohkem deserteerijaid
kui kunagi varem, mis on tingitud
sellest, et keegi ei taha lasta ennast
maha tappa sõja viimasel minutil.

BIIN RIVANOOLI veste MÖLGDID

Mõned inimesed on sellised, keda
õnneius lausa taga ajab. Autõõnne-
tused, nimelt. Juba on tal porilaud
sisseõiedetud, siis on tagant mõksu
saanud, külje pealt on keegi ulse
sisse liisunud ja vahest on autol
katuseki lõppis. Ikka üks häda teise
peale. Kiire sõidu, parkimise ja ei
tea mille seest tuleb aga lipikuid
veel peale seile.

Ma olen alati õelnud, et see on
hoolestust sõitmisest, kuigi asjaosa-
lised kõigest väest vastu valdevad,
et süüdi on ikka see teinepool. Ise
on nad vaid süüitud kannatajad,
keda kuril maailma ja viletsad ju-
hid aina sinna-tänna kõputavad.

Nüüd pean aga kohe hakatuseks
teatama, et mina ise olen sootuks
teistsugune, sõidan ettevaatlikult ei
kopsa teisi ega teised mind. Kiitsas-
te kohilade peale ma ei pargi —
vähemalt teiste nähes mitte — vii-
ta-seidu ajal ei võta ja annan
passunat, kui mõni pahasti ees kõ-
kardab. Teate, olen hea sõitja ja
puhja juhilooja.

No jah, just päris puhbas see ka
ei ole, aga kuna see nimetamis-
väärne juhtus siis, kui kuninglikul
Riitsmaalil elasime, peab sellest
üle 20 aasta tagasi olema ja selle-
pärast see enam ei loe.

Sel ajal oli meil tilluke auto, nii
pisike kui üldse olla saa b. Kõige
pisem Morris. Sõpru ja tuttavad
oli aga palju, oma pere ka, nii et
kui kord Stockholmist Göteborgi
tagasi sõitsime, olime seal tervelt
kuueksite sees. Ei, ärge küsige,
kuidas sinna ära mahtusime, ük-
steise süles ja kukil ja kangesti
lõbus oli. Vahete-vahel andis siis
Aadam pikal sõidul rooli ka minu
kätte. Täis suursugust üksiküksust
keerutasin seda ühe käega, vahiti-

Stockholmi Eesti Pensionäride ühing tegutsenud 10 aastat

Stockholmi Eesti Pensionäride Ühing tähistas esmaspäeval, 9. oktoobri, oma 10-ndat aastapäeva Eesti Majas. Lilledega kaunistatud laudade juures istus umbes 80 osavõtjat. Sellest nähtub, et huvi kokkutulekute osas näitab pidevat tõusu.

Päevakohase avasõna, hiljem ka tänu- ning lõpp sõna ütles Kristjan Meikop, kuna ametliku päevakorra punkti esitas esinaine Aino Käspär, lugedes muuseas ette ka asutamisprotokoll.

Ühing asutati täpselt 10 a. tagasi (9. okt. 1962). Osavõtjaid oli üle 70-ne. Valiti 7-liikmeline juhatus, kusjuures esinaine vastutav ülesanne lausus pidevalt kuni surmani (19.11.1972) väga aktiivse ja innuka Rosalie Hiilel õlgadel.

Kui kiiresti muutub isikuline koosseis, selgub sellestki, et asutajaist liikeist oli koosolekul veel vaid 3, kellele ulatati tänukähteks lilli. Väikeses leinasõnas mälestati ka manas-
ses varisenud liikmeid. Nende mä-
lestuseks süüdati laul leinaküünlad.

Liikmete üldaru on praegu tübi-
listi üle saja. Kuulume Rootsi üle-
riigilises pensionäride keskkõnngus-
se omate eesti sektsioonina. Ku-
junenud kombe kohaselt kogune-
takse iga kuu esimesel esmaspäeval
kell 12 Eesti Majja, kus selleks on
lubatud tasuta ruumid.

Esinaine lõpetas sõnavõtu heade
soovidega tulevikuks, mida kviteeri-
riti tänuga. Muusikalises osas esitas
Koidu Ventser neli meeleolukat
laulu. Klaveril saatis pianist Hilma
Nerep-Mossin: "Kui olin alles noor-
rukene" — E/v.r. — Juhan Avvik,
"Kalamehe mõrja" — Mart Saar,
3. Adsoni mõrja" "Väikse sõsar-
vellega" — Gustav Ernesaks ja aaria
Bizet' operist "Carmen".

Jätkuvalt kuulsime Marie Kalbeki
elamuslikku esitust Marie

Under sisutiheda ja tunderõhuta-
tud, mitmeti päevakohase luuletuse
"Me ootame..." (kogust "Sädemad
tuhastr"). Kõiki esinejaid kviteeris
kestev aplaus ja tänuks lilli.

Lühisõnavõttus selgitas Rudolf
Kuutma õpilgrinde tegevust koos
riikliku toetusega. Eriti sobilikult
teoreetilised alad (keelekursused),
kuna praktilisel alal tekib mitmeid
raskusi. Esijoones sobiks näiteks
inglise keel, kus võiks olla nii
algajate kui ka edasijõudnute
grupp. Küsimust kaalutakse ja
start toimiks võimaluse puhul
juba jaanuaris.

Elav keskustelu jätkus kohvi-
lauas veel kauaks. Järgmine kogu-
nemine on 6. nov., kus Ellen
Roosme kõneleb tervistlikust toitlusest.

KR; MEIKOP

● Stockholmis tähistas 70-aastast
sünnipäeva August Soe.

● Daytonis (Ohio) osaragis sündis
Helle (n-na Kangro) ja Jüri Vol-
merie poeg Heino Madis kolman-
da lapsena.

● New Yorgi Cam-Hallis (Carnegie
Halli vastas) esines kontserdi-
ga sopran Irma Kalvet-Mörd, kes
kodumani kuulus Estonia ansam-
blisse. Ta elab praegu Virgin Islandil.

Moskva süüdistab misjonit

Sovjeti kirjanikeliidu häälkanda-
ja Literaturnaja Gazeta kirjutis-
möödunud nädalal "teatud kommu-
nismi ja N. Liidu vaenulikke ele-
mente Soomes". Kriitika suundus
eriti Soome Evangeelse Luteri Rah-
vamisjoni ja ka A.I. Arvidsson-
koguduse vastu.

Ka ajakiri Novoje Vremja "ana-
lüüsis" möödunud nädalal Arwid-
soni-koguduse tegevust, tehes seda
soome pahempoolse ajakirjanduse
vahendusel.

Literaturnaja Gazeta kõneles "fas-
hismimeestest organisatsioonist".

Rahvamisjoni tegevus seisneb
kommunistivastase propaganda saat-
mises N. Liitu ja kuulub sellesse mu-
tütõusse, mida tehakse Soomes N. Liidu
ja teiste sotsialistlike maade vastu
ja mis võib kahjustada N. Liidu
ja Soome vahel suhtelise suhte
normaalset arengut, kirjutab Litera-
turnaja Gazeta.

Leht ütles edasi, et kommunisti-
vastast kirjandust on katsutud salaja
viia Helsingi lõunasadamade kaudu N.
Liitu. !Selle ürituse taga on Soome
Evangeelse Luteri Rahvamisjoni
slavi osakond, ja see osakond on
ilmselt üks neid organisatsioonide, mille
abil rahvusvahelised kommunisti-
vastased keskused arendavad ideoloogilist-
revolutsioonilist tegevust N. Liidu
ja teiste sotsialistlike maade vastu",
kirjutab Literaturnaja Gazeta ja
mainib seejuures, et tema artikli alu-
seks on soome "Tiedonantjas" aval-
datud teated. (Aamulehti, Tampere).
MM.

Teate, kui tore ja vaikne on
sügisel maal. Teedki on tühjad, ei
kuskil hingelist. Sõidad kui parun
oma maad pidi.

Kui siis piimamehe juurest, kus
piim vägevasti kohe lehma seest
torusid pidi jahutusruumi jookseks,
oma pangetähke kätte olin saanud
ja suurt ja tühja õue pidi autot
ringi keerama hakkasin, kopsatasin
tagakülge pidi millegi vastu. Kolm-
n ja kolm!n kõik kohad täis. Suure
vaariga sain siiski väratite
vahelt läbi koduteele. Piimapang
läks muidugi ümber ja auto taga
nirises piimajõgi, aga hullum oli
see, et kui viimaks metsa vahel
kinni pidasin ja asja lähemalt un-
rida tihkasin, selgus, et pagasi-
ruumi üks oli lukukohalt lootuse-
tult mõiks, värv ära, numbriplaat
seis lisitud ja vaalepilt selline, et
kuih sõidame ümber krampi.

Ma ei hakka seda mitte kirja
panema, mida Aadam oma kasima-
tu süuga ütles, kui ta mu "käte-
tööd" näinud oli. Aga ma ütlen
ikka, et ma olen üks väga hea ja
hoolas sõitja ja ega see minu süü
ei ole, et piimamees sedasi pillu-
tõustatud õue peale jätab, kugi tal
teada on, et ma sõid piima käin
toomas.

Kui te nüüd juhtite lüüsa peal
nägena ühte kollast värvi jaapan-
last, Corollat, mis on tagantpoolt
hulisti mõiks ja kus sees istub
õnneku ja häbeliku nõiaga naise-
rahvas, siis see olengi minna.

Ärge tehke minust seniks väljagi
ega eesti keeles ärge kõnetage,
kuni olen nii palju kallist raha
jõudnud kokku koguda, et autole
ühe tagapoolse suudat muretseda,
sest Aadam ei paku seltsiks mingit
majanduslikku toetust.